

המפתח

לחיות כאור הפרשה

עם תורה דעתיקה
סתימאה דעתיקה
לא תגליא לעתידי לבא

י"ז בע"ה ע"י "מכון אור האורות"
רבינו נחמן מברסלב זיע"א

האורה

B48148@gmail.com

ל'לקוטי-מוהר"ן' על התורה ומועדיה

גליון 110

פרשת תזריע-טהרה תשב"א

פרקי-אבות - פרק שני

פרשת תזריע

"כימי נדת דוּתה תטמא" (ויקרא יב, ב)

א. ח"א נב, א-ב-נסוף - דע: שיש 'חותם', ויש 'חותם בתוך חותם'. יש 'חותם הפנימי של הרגלין', בחינת 'מוכיח הדור' שהולכים להוכיח את ישראל, ולהחזירם להשם יתברך.

וכשהשם יתברך גוזר 'גזר-דין' בעולם - הוא מתיעץ עמָהם, ומגלה להם ה'דין-תורה' שנגזר על הדור, והם מכסים ה'דין-תורה' וחותרים אותו וכו', שלא יהיה נעשה ממנו חסוֹשֶׁלֹם 'דין אכזרי'. והולכים ומוכיחים הדור, כדי להחזירם למוטב, להמתיק הדין וכו'.

וכשהרע של הדור גובר על ה'חותם-הפנימי' של ה'רגלין' - ומקלקל אותו חסוֹשֶׁלֹם - אזי נתקלקל 'שלום העולם', ונעשה 'גרושין ומחלקת' בעולם, הפך ה'שלום' - בבחינת (איוב יח, יח): "ומתבל יגדהו" - כי "מ'חותם' נעשה 'גד"ת' (ויקרא יב, ב), כי הם במספר השווה" (עצ"חיים לה, ג).

ויש 'חותם' למעלה מזה ה'חותם' - הינו: 'חותם החיצון' של ה'ידיים', בחינת 'ידיים' המקבלים 'מוסר' מאלו ה'מוכיחים', בחינת (איוב לז, ז): "ביד

כל אדם יחתום". וה'ידיים' זה בחינת 'אמונה', שנתקבל בה ה'מוסר'.

וזה ה'חותם-החיצון' צריך שמירה יתרה שלא יתקלקל - הינו: שלא יתקלקל ה'אמונה'. כי אז יוכלו להתקרב ולקלקל ה'חותם-הפנימי'.

וכשנתקלקל חסוֹשֶׁלֹם גם ה'חותם-החיצון' של ה'ידיים' שהוא ה'אמונה' - נעשה מזה 'כפירות', שהיא 'הפך האמונה', ונעשה 'אמונות כזביות' - כי עקר ה'עבודה-זרה' אין לה כח, אלא על-ידי שמקבל מה'ידיים' האלו וכו'.

וגם תקונו: הוא רק על-ידי בחינת ה'ידיים' וכו', בבחינת (בראשית לה, ד): "ויתנו אל יעקב, את כל אלקי הנכר אשר בידם".

כי "מ'חותם' נעשה 'גד"ת", בבחינת (ישעיה א, טו): "ידיכם דמים מלאו" - כי 'י'ד' במלואו (י"ד דל"ת), הוא מספר 'גד"ת' - הינו: 'עבודת-אלילים שמטמאה כנדה' (שבת פב).

וזה פרוש (בבאקמא נט:): "אלעזר זעירא הוה סים מסאנא אכמא, אמרו לה: מה עבדת? אמר: קא מתאבלנא על ירושלים" - כי היה מתאבל על ירושלים "קרניה נאמנה" (ישעיה א, כא-כו) - הינו: על 'קלקול האמונה'.

ועל כן סיים: "מִסְאָנָא אַכְמָא" - להורות: שנתקלקל חותם-הרגלין ונעשה מ'חות"ם, דם 'גד"ת, כי "האי שחר אדם הוא" (נדה יט.), וזה נעשה על-ידי 'קלקול-האמונה' - כי עקר היא ה'אמונה' וכו'.

וביום השמיני ימול בשר ערלתו (ויקרא יב, ג) - ענין 'ברית מילה' ו'מילת בשר הערלה' -

ב. ח"א יט, בסוף - זהו 'סוד פונת המילה': כמו שמוכא במדרש (בראשית רבה יא, ו): "איה יברא הקדוש-ברוך-הוא דבר המחסר תקון!?"

אך הוא על פונה זו: שה'לשון-הקדש', שהוא בחינת 'תקון-הברית' הבא מלמעלה, הוא עדין חסר תקון.

ועקר תקונו למטה בזה העולם - על-ידי שאנו מעלין ה'טוב-שבתרגום', ומשלימין ה'לשון-הקדש' - כי עקר תקון כל הדברים, נשלם למטה בזה העולם דיקא.

שאף-על-פי שה'לשון-הקדש' בא מלמעלה - אף-על-פי-כן אין לו שלמות כי אם על-ידי 'לשון-תרגום', בחינת "עץ הדעת טוב ורע" (בראשית ב, ט) - דהינו: על-ידי שמבררין ה'טוב' שב'תרגום', ה'טוב' שב'עץ-הדעת', שעל-ידי-זה דיקא נשלם ה'לשון-הקדש'.

וזהו שמבאר שם במדרש התרוץ: "כל דבר צריך תקון וכו', אף האדם צריך תקון" וכו' - הינו: שהשם-יתברך ברא כל הברואה בשביל האדם ה'בעל-בחינה', שהוא דיקא יתקן כל הדברים, על-ידי ברור ה'טוב' שב'עץ-הדעת' - שעל-ידי-זה משלים ומתקן כל הדברים שבעולם.

ועל-כן צריכין לתקן 'תקון-המילה', 'תקון-הברית', בזה העולם דיקא - בחינת 'שלמות לשון-הקדש' על-ידי 'תרגום' דיקא.

וזהו: 'השמ"ל', 'חשימל', בחינת 'מילה'; ו'מ"ל' גימטריא 'שבעים', בחינות "מדורה של שבעין כוכבין" (זהר ויקהל רג.) - שנתמלל ונתקתף ונתבטל על-ידי 'מצות מילה', שהוא בחינת 'תקון-הברית'.

ג. ח"א כב, ה - להכניע ולשפר 'עזות-הגוף', הוא על-ידי 'קולות-דקדושה' (צעקה, אנהה, קול שופר, קול זמרה, קול החכם האמת, קול קשקוש המטבעות של צדקה, ושאר קולות דקדושה).

ואז מתקרבת ומתדבקת ה'עצם' לה'בשר', הינו: ה'נשמה' לה'גוף'. והיא טובה להנשמה - שלפעמים בשנופלת ממדרגתה, תוכל לחזור למעלתה, על-ידי 'תענוג-הגוף', ועל-ידי ההארות שהאירה בו הנשמה מקדם.

וזה (בראשית יז, כג-כז): "וימל את בשר ערלתם בעצם היום הזה, בעצם היום הזה נמול אברהם." "היום הזה" - זה בחינת 'קול שופר' שמצותו ביום (ראש-השנה כח: מגלה כ): - שעל-ידו נמול ונשפר 'ערלת בשר', ומקבל 'אור העצם'.

ד. ח"א לא, ו - מי שהוא בבחינת 'ברית', אזי: "חסד מתגלה בפמא דאמה" (זהר אדרא-רבא נשא קמב.), בבחינת (תהלים פט, כט): "לעולם אשמר לו חסדי ובריתי נאמנת לו".

ובשביל זה נתנה מדת 'חסד', ל'אברהם', כי הוא היה 'ראש למאמינים', ו'ראש לנמולים'.

ה. ח"א לד, ז - 'חרפה' הוא בחינת 'ערלה', כמו שפיתוב (בראשית לד, יד): "לא נוכל לתת את אחותנו לאיש אשר לו ערלה, כי חרפה הוא לנו". והוא בחינת 'אהבה נפולה ושבורה' וכו', כי ה'חרפה' הוא מ'שבירת כלי החסד'.

וכשה'לב' משקע ב'חרפה', ב'ערלת לב', הינו (תהלים סט, כא): "חרפה שברה לבי" - ומקשר ה'לב', בחינת 'וא"ו' - לה'יו"ד', הינו: לה'נקדה', בחינת 'צדיק', ששם האור האהבה הקדושה שורה, כי אור החסד' נשאר ב'יסוד דאצילות', שהוא בחינת (משלי י, כה): "צדיק יסוד עולם".

אזי נתבטל ה'אהבות רעות', הינו ה'חרפות', הינו 'ערלת לב' - כי ה'צדיק', יאיר לה'וא"ו', בחינת 'לב' - ונתבטל ה'חרפה', הינו 'ערלת לב' - כי "על כל פשעים תכסה אהבה", כי שם שורה 'אהבה הקדושה'.

ו. ח"א לו - ה'ערלה' הם 'שלש-קלפות', המסבבים ה'ברית-שלום', וכשמשברין את ה'ערלה', אזי נתגלה 'ברית-שלום'. וכשיש שלום למטה, יש לו שלום למעלה במרומו. וכשיש שלום למעלה, אזי נתגלה ונתרבה שבע גדול בעולם.

ז. ח"א סג - "סוד פונת המילה" - כי 'ברית' נקרא 'אמה' (שבת קח:). והוא בחינת (מנחות צח:): "אמה בת ששה טפחים", שה'ברית' פלול מהם.

והוא בחינת (ישעיה ה, ב): "שָׂרְפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ, שֵׁשׁ כְּנָפִים שֵׁשׁ כְּנָפִים לְאֶחָד." "שֵׁשׁ כְּנָפִים" - הם בחינת ה'ששה-טפחים' הנ"ל.

והם נחלקים ל'שלוש' - הינו בחינת (שם): "בשתיים יכסה פניו, ובשתיים יכסה רגליו, ובשתיים יעופף".

פי 'פנים' - הוא בחינות (בבא-קמא לב:): "וְטַפַּח לוֹ עַל פָּנָיו".

א) "ובשתיים יכסה פניו" - הוא בחינות 'שני טפחים', בחינות "מגלה טפח ומכסה טפח" הנאמר ב'ברית' (נדרים כ:).

ב) "בשתיים יכסה רגליו" - הוא בחינת "וְטַפַּח לוֹ בְּסַנְדְּלוֹ" (בבא-קמא שם). והוא גם-כן בחינת 'שני טפחים' פנ"ל, "מגלה טפח ומכסה טפח".

ג) "ובשתיים יעופף" - הוא בחינת (חלין כז:): "עופות שגבראו מן הרקק", בחינות: "טופח על-מנת להטפוח" (ברכות כה: יומא עח. גטין טז. עבודה-זרה ס:).

וכל ה'ששה-טפחים', כלולים ומנחים ב'ברית' - פי הם בחינת: "ששת ימים שבהם עשה ה' את השמים ואת הארץ", בבחינת (תהלים לט, ו): "הנה טפחות נתת ימי", כמו שכתוב (שמות כ, י): "ששת ימים עשה ה' וכו' וינה ביום השביעי".

הינו: שכל ה'ששת-ימים', בחינת ה'ששה-טפחים' - הניה כלם "ביום השביעי", שהוא 'שבת', שהוא בחינת 'ברית', כמו שכתוב (שם לא, יז): "ברית עולם ביני ובין בני ישראל".

וזה בחינת (תקוני-זוהר פג. על בראשית א, א): "בראשית, בר"א ש"י"ת" - בחינת 'ששת ימים', 'ששה טפחים' הנ"ל, שכלם מנחים וכלולים ב'ברית'.

וזה (שם יא. על בראשית א, א): "בראשית, ברי"ת א"ש" - הינו: 'ברית' שכלול מ'ששה ימים', 'ששה טפחים', 'שש כנפים'. וזה: "ברית אש" - בחינת 'שָׂרְפִים' ב'שש כנפים', שהן בחינת 'ששה טפחים' פנ"ל.

פי גם 'אש' יש לה ששה כחות - הינו: מתיד ומקפיא, מבשל ושורף, משחיר ומלבין.

וכן 'עוף' יש בו ששה כחות - פי על-ידי העפיפה, הוא נעלם ומתגלה, קרוב ורחוק וכו'.

וה'צדיק' שהוא בחינות 'ברית' - כלול מבחינות ה'ששה-טפחים' הנ"ל, שנחלקים ל'שלוש בחינות' של 'שתיים שתיים' וכו' וכו'.

ח. ח"א פב - "סוד המילה, לשתק על הבזיונות!" - פי יש 'שלוש קלפות הטמאות' - וקלפת-נגה' היא בין ה'שלוש-קלפות' ובין ה'קדשה', בחינת 'חשמ"ל', פי לפעמים נכללת ב'מ"ל אורות'.

וזהו סוד 'מילה' - פי יש 'שלוש עורות' שהם 'שלוש-קלפות', ו'עור דק רביעי' הוא בחינת 'נגה'. וכל ה'חרפות' הבאים לאדם, הם מ'שלוש-הקלפות', שהם בחינת 'ערלה'.

ומפני זה אמרו אחי דינה לאנשי שכם (בראשית לד, יד): "לא נוכל לתת את אחתנו לאיש אשר לו ערלה, פי הרפה היא לנו"; וגם יהושע אחר מל את ישראל שנית, אמר (יהושע ה, ט): "היום גלותי את חרפת ישראל" - "פי עקר ה'חרפות' באים מבחינת 'ערלה', בחינת 'שלוש-קלפות' הנ"ל.

ועל-ידי ש'שומעין חרפתם ואינם משיבים" (שבת פח: יומא כג. גטין לו:): דוחים ה'שלוש-קלפות', בחינת 'ערלה', בחינת 'חרפה' - ונכללים בבחינת 'חשמ"ל', על-ידי ה'שתיקה'.

'חש-מל', 'חש' - הינו: 'שתיקה'. ו'מל' - הוא בחינת 'מילה', 'בטול-הערלה', 'חרפה', 'שלוש-הקלפות' - פי הוא דוחה ה'חרפה', על-ידי שאינו רוצה לריב ולחרף את חברו. [ועין בפנים שני סוגי השתיקה על החרפות, בחינת השלוש-קלפות ובחינת נגה].

ט. ח"ב יט - 'מילה' היא מצוה ראשונה שנצטוו בה אברהם אבינו, שהיה ראש למאמינים. ו'עמלק' שהוא בחינת ה'פילוסופים' וה'פופרים', בופר בכל המצוות, ומפרש הכל על 'שכליות' לבד.

וזהו (תנחומא תצא י): "חותך מילות וזורק כלפי מעלה" - שבופר במצות מילה, וזורקה כלפי מעלה אל ה'שכל'. פי הם מפרשים הכל רק על 'שכליות' לבד, וכופרים ב'עשיות המצוות'. אשרי מי שאינו יודע מהם כלל.

"זאת תורת הילדת" (ויקרא יב, ז)
ענין ה'לדה', צעקת הילדת,
מקשה-לילד, קשוי הולדת הנפש

י. ח"א נא, ז - לפעמים ה'מחין' ו'השפע אלקי', בהעלם, בבחינת 'עבור' - ואז "יפה צעקה לאדם" (ראש-השנה טז, יח), בין בתפלה בין בתורה.

פי' העלם, הינו עבור, זה בבחינת (דברים לב, יח): "צור ילדך תשי", כמו (מלכים-ב יט, ג; ישעיה לז, ג): "וכח אין ללדה" - כמו אשה שתשה בחה מלילד, ובשעה שהיא פורעת לילד ראמת 'שבועין קליון, כמנין תבות שבמזמור "יענך" (תהלים כ), ואז מולדת (זהר פנחס רמט): וה'שבועין-קליון' - הם בחינת 'שבועה קולות' שאמר דוד על המים (תהלים כט), שכל אחד בלול מעשר.

וה'צעקה' שאדם צועק בתפלתו ובתורתו כשנסתלקין ה'מחין' בבחינת 'עבור' - אלו ה'צעקות' הם בחינת 'צעקת הילדת'.

והקדוש-ברוך-הוא שהוא 'יודע תעלומות' של המחין איך נתעלמו - הוא מאזין 'צעקתנו'. וה'צעקה' הוא במקום 'צעקת השכינה', באלו השכינה צועקת, ואז מולדת המחין.

וזה בחינת (במדבר יב, יד): "תכלם שבעת ימים". "שבעת ימים" - זה בחינת 'שבועה קולות' של דוד כנ"ל, שהם 'שבועין-קליון הנ"ל, שצריך לצעק כדי להוציא אור-הפנים' מהעלם אל הגלוי. וה'גלוי' זה בחינת 'לדה'.

ואז אחר הלדה, 'דם נעפר ונעשה חלב' (בכורות ו: נדה ט). וזה בחינת "תכלם" - פי' ה'כלמה', "אזל סומקא ואתי חורא" (בבא-מציעא נח:), הינו: "דם נעפר ונעשה חלב".

וזה: "צור ילדך תשי" - ראשי-תבות של: "צעקתנו יודע תעלומות" (תפלת אנא בכח). וזה: 'תשי' - ראשי-תבות של: "תכלם שבעת ימים".

יא. ח"א נג, א-נסוף - צריכים להתנסות ולהצטרף ב'תאות-ממון', קדם שזוכין להרויח ולהוליד 'ממון-דקדשה', ולצעק ולהתפלל ק"מ קליון להנצל מ'תאות-ממון', ולהתגבר שלא לפול בזה.

ובשביל זה "קשים מזונותיו בפלים בילדה" (פסחים קיח). - פי' הילדת צריכה לסבל 'חבלי-לדה', ולצעק ע' קליון קדם ה'לדה' - והכא יש 'ק"ם קליון'

שהשכינה צונחת (סנהדרין פ"ו מ"ה): "קלני מראשי, קלני מזרועי", בחינת קולות בפולים.

הינו: שני פעמים עי"ן קליון, שצונחת השכינה על הנפלים ב'תאות-ממון', שהיא 'עבודה-זרה' בלולה מכל ה'עבודות-זרות' של עי"ן אמות.

ובשביל זה 'ממו"ן' עם הד' אותיות, גימטריא ק"ם.

יב. ח"א נג, ה - 'שרש השפעות' מכנה בשם 'שליא', ששם מנח הולד. פי' ה'שליא' הוא בחינת (איוב ג, י): "דלתי בטני", פי' "יש שני דלתות לאשה" (בכורות מה). - "ונעשה משני דלתיו, צורת מ"ם סתומה, ששם מנח הולד" (שערי-הכנאות, דרושי העמידה ב) - בחינת "מ"ם יום של יצירת הולד" (נדה ל). - וכן יש למעלה "דלתי שמים" (תהלים עח, כג), שמשם נולד ה'שפעות'.

יג. ח"א לו, א - כל נפש מישראל, קדם שיש לה התגלות בתורה ועבודה, בחינת 'לדה' - מנסין ומצרפין אותה בגלות התאות של 'שבעים-אמות'.

ואזי הוא צריך לצעק להשם-יתברך הרבה קולות, הפולים ב'שבעים-קולות' - כמו הילדת שצועקת לפני הלדה שבעים קולות, כנגד שבעים תבות שבמזמור "יענך" (תהלים כ - זהר פנחס רמט): - עד שירחם עליו השם-יתברך.

יד. ח"א ס, ה - 'התגלות-היראה', הוא על ידי 'פקידות-עקריות'. פי' על-ידי 'לדה', נתגלה 'יראה', בחינת (תהלים מח, ז): "רעדה אחזתם שם חיל בילדה".

פי' על-ידי ה'לדה', יוצאין 'דמים' וגבורות, שהן בחינת 'יראה'. ובפרט כשנפקדה 'עקרה', שהיו הדמים והגבורות נעצרים כל-כך עד עתה. על-כן אחר-כך פשיזצאין, נתגלה ה'יראה' ביותר.

טו. ח"א סז, ז - כשפא 'כבוד חדש' להאדם, ומלבש בתוכו 'נפש-דקדשה' - צריך לראות להוליד ה'נפש' בנקל, בלי 'קשוי-הולדה'.

פי' ה'כבוד' היא "אם כל חי" (בראשית ג, כ), וה'נפש' מלבשת בה כ'עפר במעי אמו'. ולפעמים פשיש חס' ושלום בחינת 'קשוי-לילד', יכולין להסתלק שניהם חס' ושלום, האם והולד, דהינו: הכבוד והנפש. או לפעמים אחד מהם, כפי ענין הקשוי-לילד.

ואחר-כך כשנולד הנפש, צריך לגדל את הנפש וכו'. ושתי בחינות אלו, ה'הולדה' וה'גדול'. נעשין על-ידי

יִרְאֶה וְיֵאָהֱבֵהוּ. בִּי ה' הוֹלֵךְהָ נַעֲשִׂית עַל־יְדֵי ה' יִרְאֶה/ בְּבַחֲנֵינָת (תְּהִלִּים מ.ח. ז): "רַעְדָה אַחְזָתֶם שָׁם חֵיל בַּיּוֹלֵךְהָ". וְאַחַר שֶׁנּוֹלַד, מַגְדִּילִין אוֹתָהּ עַל־יְדֵי הָאֱהָבָה וְכוּ'.

וְזֶה בַּחֲנִינָת (אִיּוֹב כ.ט. כ.ו): "כְּבוֹדֵי חֲדָשׁ עַמְדֵי, וְקִשְׁתֵּי בְּיָדֵי תַחֲלִיף" - הַיְנוּ: בְּשִׁמְגִיעַ כְּבוֹד חֲדָשׁ אֶל הָאָדָם, אֲזִי צָרִיךְ לְהַחֲלִיף וּלְהַעֲבִיר הַקְּשׁוּי, עַל־יְדֵי בַּחֲנִינָת יְדֵים, שְׁעַל־יְדֵי ה' יְדֵים, חוֹלֶפֶת וְעוֹבֶרֶת ה' קְשׁוּי־לִילְד'.

וְזֶה בַּחֲנִינָת חֲלוּף שָׁם אֲקִי"ק שֶׁהוּא שָׁם בּוֹכִי, בְּגִימָטְרִיא יִדְד', שְׁעַל־יְדוֹ ה' הוֹלֵךְהָ בְּיָדוֹעַ (הָאֲרִיז"ל).

וְזֶה בַּחֲנִינָת (בַּמִּדְבָּר כח, כו) "וּבִיּוֹם הַבְּבוּרִים", בַּחֲנִינָת הוֹלֵדֶת הַנֶּפֶשׁ בְּלִי קְשׁוּי־לִילְד, בַּחֲנִינָת (יְרֵמְיָה ד, לא): "צָרָה כַּמִּבְּפִירָה".

טז. ח"א קלה - עַל־יְדֵי שְׁחוֹתְכִין ה' מְלָכוֹת־דְקוּדָשָׁה, מִה' אַרְבַּע־מְלָכוֹת דְסִטְרָא־אַחֲרָא, בְּשִׁלְש־רִגְלִים, וּמַעֲלִין אוֹתָהּ אֶל אֲוֵר־הַפְּנִים - עַל־יְדֵי־זֶה נִפְתַּח רַחֲמָה שֶׁל ה' מְקַשָּׁה־לִילְד'.

כַּמוּבָא בְּעֵץ־חַיִּים' (לח, ג - עַל הַגְּמָרָא בְּבִכּוּרוֹת' מ.ה.): "כִּשְׁם שֵׁישׁ צִירִים וְדִלְתוֹת לַבַּיִת, כֵּן יֵשׁ צִירִים וְדִלְתוֹת לְאִשָּׁה", "שִׁמְהַשְׁתִּי דִלְתִין נַעֲשֶׂה צוּרֵת מ"ם סְתוּמָה, שֶׁשָׁם נוֹצֵר הוֹלֵד" - וְצָרִיךְ לַחֲתוֹךְ הַמ"ם לְשֵׁנֵי דִלְתִין, כְּדֵי שִׁיֵּצֵא הוֹלֵד.

וְזֶהוּ (שְׁמוּאֵל־א טו, לג): "וַיִּשְׁפֹּף", "חֲתָכוּ לְאַרְבַּע" (רש"י) - שְׁחֲתוֹךְ הַמ"ם לְשֵׁנֵי דִלְתִין (עֵין בְּלִקוּטֵי־הַלְכוֹת תַּפְּלִין' ה. ל).

יז. ח"א קסט - בְּשַׁעַת לְדָה, יוֹצֵאִין ה' דְּמִים מ'רְגְלֵי הָאִשָּׁה, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה עֵקֶר הַלְדָה, הַיְנוּ: שִׁיּוֹצֵאִין ה' דִּינִין מִה'רְגְלִין - כִּי עֵבוֹר' הוּא בַּחֲנִינָת יְדִין, וְלְדָה הוּא בַּחֲנִינָת הַמְתַקֵּת הַדִּין. וְעַל־כֵּן "נִצְטַנְנִין רְגְלֵיהָ" (סוֹטָה יא).

יח. ח"ג ג, ג-נסוף - "בְּשַׁעַת שֶׁאִשָּׁה פּוֹרַעַת לִילְד, יִרְכּוּתֶיהָ מִצְטַנְנוֹת" (סוֹטָה יא) - וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה ה' הוֹלֵךְהָ.

כִּי הַדְּמִים עוֹלִין לְמַעְלָה, וְאֲזִי נִדְחַק הַמְּקוֹם שָׁם, וְאֲזִי הֵם דוֹחִים אֶת הוֹלֵד לַחוּץ, וְאַחֲרֵיכֵן חוֹזְרִים הַדְּמִים לְמְקוֹמָם - שֶׁזֶה בַּחֲנִינָת תּוֹדָה־הַלְכוּהָ, בַּחֲנִינָת תְּהַלּוּכוֹת הַדְּמִים שְׁחוֹזְרִים לִילְד בְּסִדְר.

כִּי גַם ה' הַלְכוּהָ הִיא בַּחֲנִינָת הוֹלְךָהָ - כִּי ה' תַּמְכִּי־אוֹרִיתָא מְחַסְרִים מְמוֹנָם מַעֲצָמָם, בַּחֲנִינָת "יִרְכּוּתֶיהָ

מִצְטַנְנוֹת", כִּי "דְּמִים תַּרְתִּי מִשְׁמַע" (מַגְלָה יד): - וְאַחֲרֵיכֵן עַל־יְדֵי מְמוֹנָם, נוֹלַד הַלְכוֹת' בַּחֲנִינָת חֶסֶד, וְנִתְמַלֵּא ה' חֶסֶדוֹךְ.

וְזֶה בַּחֲנִינָת (תְּהִלִּים ק. א): "מִזְמוֹר לְתוֹדָה הָרִיעוּ לַה' כָּל הָאָרֶץ". "לְתוֹדָה" - אוֹתִיּוֹת תּוֹלְדָה". "הָרִיעוּ לַיה' כָּל הָאָרֶץ" - רֵאשִׁי־תְבוּת הַלְכוּהָ.

וְדַע: שֶׁ"מִזְמוֹר לְתוֹדָה" הוּא מְסַגֵּל לְמַקְשָׁה־לִילְד', לֹאמַר אוֹתוֹ - כִּי "מִזְמוֹר לְתוֹדָה", רֵאשִׁי־תְבוּת מ"ל' - בַּחֲנִינָת שְׁבַע־יְקָלִין שֶׁהוֹלֵדֶת צַעֲקַת קֶדֶם הַלְדָה.

וַיֵּשׁ בְּמִזְמוֹר זֶה קס"ח אוֹתִיּוֹת - קס"ח הוּא חֶסֶד' בְּאֵת ב"ש, שְׁעַל־יְדֵי חֶסֶד' בַּחֲנִינָת הַלְכוֹת', הַהוֹלֵךְהָ בְּנִקְל.

וַיֵּשׁ מ"ג תְבוּת בְּזֶה הַמִּזְמוֹר - כִּי קְשׁוּי־לִילְד' הוּא עַל־יְדֵי שֵׁישׁ קְלָפָה שֶׁהִיא אוֹמְרָת: "גְּזֹרוּ, גַּם' לִי גַם' לָךְ לֹא יִהְיֶה" (מְלָכִים־א ג. כו) - כִּי אֵינּוּ רוֹצֵה שִׁיֵּצֵא לְאוֹרֵי הָעוֹלָם, וּבִנְגֵד זֶה יֵשׁ מ"ג תְבוּת בְּזֶה הַמִּזְמוֹר.

[בְּלִקוּטֵי־עֲצוֹת, בְּנִים יִיב: עַל־יְדֵי הַלֵּל וְהוֹדָאָה לְהַשְׁמִי־תַבְרָה, וְכֵן עַל־יְדֵי לְמוּד הַלְכוֹת', מְכַל־שִׁפְן כְּשֹׂזָכִין לְחֲדָשׁ בָּהֶם - בְּאֵה הוֹלְךָה בְּנִקְל. וְכֵן עַל־יְדֵי תוֹמְכֵי אוֹרִיתָא, שֶׁמְחַזְקִין בְּמִמוֹנָם אֶת ה' תַּלְמִידֵי־חֲכָמִים - ה' הוֹלְךָה בְּנִקְל. גַּם סְגֻלָּה לְמַקְשָׁה־לִילְד', לַעֲשׂוֹת חֶסֶד הַרְבֵּה דְחֵינּוּ: לְהַרְבּוֹת בְּצַדִּיקָה וּגְמִילוּת־חֶסֶד].

יט. ח"ג ז, ג - "עֵקֶר תּוֹלְדוֹתֶיהֶן שֶׁל צַדִּיקִים מַעֲשִׂים־טוֹבִים" (תַּנְחוּמָא נח) - נִמְצָא: שֶׁהַמְצוּוֹת וּמַעֲשִׂים־טוֹבִים וְכָל עֲבוֹדַת־הַשָּׁם, הֵם בַּחֲנִינָת הוֹלְךָה.

וְקֶדֶם ה' הוֹלְךָה, כְּמָה קָלִין שֶׁל אָח וְאָבוֹי, וְכַמָּה חֲבָלִים וְצִירִים - יֵשׁ לְהוֹלְדָת' קֶדֶם שְׁמוֹלְדָת ה' הוֹלְךָה, וּבְפִרְט הוֹלְךָה רֵאשׁוֹנָה שֶׁל הָאִשָּׁה, כְּמוֹ שְׁתַּוֵּב (יְרֵמְיָה ד, לא): "צָרָה כַּמִּבְּפִירָה".

וְכֵן בְּעֲבוֹדַת־הַשָּׁם - בְּהַכְרַח שִׁיְהִיָּה לוֹ כְּמָה יִגִּיעוֹת, וְצָרִיךְ לְצַעֵק כְּמָה קָלִין שֶׁל אָח וְאָבוֹי, וּגְנִיחוֹת, וּכְפִילוֹת, וְהִטּוּת וְכוּ', וּבְפִרְט בְּהַתְחַלָּה, שְׂאֵז קִשָּׁה מְאֹד, כִּי "כָּל הַתְחַלּוֹת קִשּׁוֹת" (מְכִילֵתָא יִתְרו).

וְעַל־כֵּן קֶדֶם כָּל מַצּוּהָ וְעֲבוֹדָה, טוֹב לַתֵּן צַדִּיקָה - כְּדֵי לְהַרְחִיב פֶּתַח הַקְּדוּשָׁה שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת בְּעֲבוֹדָתוֹ, וְלֹא יִהְיֶה קִשָּׁה וְכַבֵּד עָלָיו כְּלִיכָךְ לְכַנֵּס בָּהֶם.

וְצַדִּיקָה' - הִיא תְּמִיד הַתְחַלָּה, בְּבַחֲנִינָת (דְּבָרִים טו, ח): "פֶּתַח תַּפְתַּח", וְהִיא מְרַחֶבֶת כָּל הַפְּתָחִים שֶׁל

הקדשה, שאפלו כשיש פתח והתחלה, הצדקה פותחת יותר ויותר, ומרחבת הפתח יותר.

כ. תיי-מוהר"ן רעח - אומר רבנו ז"ל: "שפעל אצל השם-יתברך, שכשבאין לפניו להתפלל על 'מקשה-לילד', שלא יהיה לה הקשוי-לילד' בראם עד אותה השעה שבאין לפניו, ותכף שבאין לפניו, תלד מיד!"

[בשיח-שורפי-קדש' ח"ו לג: באומן היה מפרסם הדבר: שבכל עת שהיתה איזה 'מקשה-לילד' צריכה ישועה, היו באים קרוביה לציון רבנו-הקדוש, ומתפללים שם, והיתה נושעת תכף ומיד, והיה הדבר לגם מפרסם].

כא. ספר-המדות, עניני 'מקשה-לילד' -

[א] סגלה ל'מקשה-לילד', שתתלה על צוארה מפתח של הבית-עלמין (בנים ח"ב כג; סגלה ח"ב ח).

[ב] על-ידי ה'פעס', אשה 'מקשה-לילד' (פעס מ).

[ג] אשה שאוכלת 'צנון' בעבורה, תלד בקשוי (קשוי-לילד א).

[ד] אשה שהיא 'מקשה-לילד', סגלה שתתן לה לשותות 'מים' מ'שבועה בארות' (קשוי-לילד ב).

[ה] גם בניה לא יהיו עמה בבית (קשוי-לילד ג).

[ו] גם תלחש לה באזנה, אותיות של שם ס"ג (קשוי-לילד ד).

[ז] גם מטתה לא תעמד במערב ובדרום (קשוי-לילד ה).

[ח] גם תתלה על צוארה, מ'מרוז' הנשאר (קשוי-לילד ו).

[ט] גם תלחש לה באזנה אותיות: פ"א וי"ו עי"ן ה"א [פוע"ה] (קשוי-לילד ז).

[י] 'תפוחים', מסגלים ל'מקשה-לילד' (סגלה ח"ב יא).

[יא] סגלה ל'מקשה-לילד', שתרחץ ב'יין' מלפניה ומאחוריה; נכנס יין יצא סוד (סגלה ח"ב יא).

כב. עלים-לתרופה, א שופטים תקצד -

בפרט פי תהלה לקל, נמצא באוצרותינו סגלות יקרות, תפלות נוראות על 'מקשה-לילד' (לקוטי-תפלות ח"א ל; ח"ב ב), המה היו בעזרנו, אחרי אשר כמעט אפס פחה, בבחינת (מלכים-ב יט, ג): "וכח אין ללדה", ו'צעקתנו יודע תעלומות' הקשיבם, וילדה בשלום למזל-טוב בעזרת-השם-יתברך.

כג. ח"ב ה, ה - על-ידי שמעלין אמונה הנפולה, נעשין 'גרים'. ומחמת שנעשין מ'לקיטת

נפילת האמונה', מזיקין לישראל, בבחינת (קדושין ע): "קשים גרים לישראל כספחת".

"ספחת" (ויקרא יג, ב)

כד. ח"ב ד, יב - על-ידי בחינת 'חסד', בחינת 'כהן' - נסגר 'פי המכה' לגמרי ונתרפא בשלמות, בבחינת (ויקרא יג, ד): "והסגיר הכהן את הנגע".

(שעל-ידי שהקדוש-ברוך-הוא שופע עלינו חסדו, על-ידי היראה שנעשה על-ידי התגלות הרצון - על-ידי זה זוכין לרפואה).

כה. ח"א נא, ו - "מצרע, דא סגירו דנהורא עלאה" (זהר תזריע מט: על הפסוק "נגע צרעת". ויקרא יג, ט), היינו: 'אורי-הפנים'. ועל-ידי זה הוא בבחינת 'מת', כי "מצרע השוב במת" (גדרים סד:).

כו. ח"ב פג [רפואת הצרעת] - על-ידי 'תקון-הברית', נעשה 'בן-חורין'. ואז פושט גופו המצרע' שהוא מ'משכא דחויא'. ולובש 'בגדי-שבת', היינו 'גוף קדוש' מ'גן-עדן' הנקרא 'בשר', בבחינת (בראשית ב, כג): "בשר מבשרי".

ועל-ישים הגוף-הקדוש נקרא: 'שבת', בבחינת (שמות ד, ז): "והנה שבה כבשרו" - שגורפא מ'צרעתו'.

כז. ספר-המדות, עניני 'נגעים' - [א] הפועס על עני מכבד, נעשה 'מצורע' (פעס כט).

[ב] על-ידי 'לשון-הרע' - 'נגעים' באים עליו, ומגדיל עונות עד לשמים, וראוי לסקלו באבן (לשון-הרע יט).

[ג] מי שלהוט אחר 'עבודת אדמה', בא לידי 'צרעת' (מזון ח"ב ב; שכרות ח"ב א).

[ד] המחזיק ב'מחלקת', עובר בלאו, וראוי להצטרע (מריבה צג).

[ה] על-ידי 'תאות-נאוף' בא 'עצירות';

נפילת האמונה, מזיקין לישראל, בבחינת (קדושין ע): "קשים גרים לישראל כספחת".

"ספחת" (ויקרא יג, ב) - הינו 'מכות', בחינת 'מכות מפלאות' שנעשין על-ידי 'נפילת האמונה'. - והם מכניסין 'נאוף' בישראל וכו'.

וזה: "קשים גרים לישראל כספחת" - בחינת "ספחים" שגדלים מאליהם. הינו: שעל-ידי ה'גרים', נוטלין 'מנהיגי הדור', 'נאוף' - שגדלים מאליהם, ומתגאין מעצמן על הדור בחנם, כי לא נתן להם גדלה מן-השמים בכל.

"והסגיר הכהן את הנגע" (ויקרא יג, ד)

כד. ח"ב ד, יב - על-ידי בחינת 'חסד', בחינת 'כהן' - נסגר 'פי המכה' לגמרי ונתרפא בשלמות, בבחינת (ויקרא יג, ד): "והסגיר הכהן את הנגע".

(שעל-ידי שהקדוש-ברוך-הוא שופע עלינו חסדו, על-ידי היראה שנעשה על-ידי התגלות הרצון - על-ידי זה זוכין לרפואה).

"נגע צרעת" (ויקרא יג, ט) - עניני 'נגעים'

כה. ח"א נא, ו - "מצרע, דא סגירו דנהורא עלאה" (זהר תזריע מט: על הפסוק "נגע צרעת". ויקרא יג, ט), הינו: 'אורי-הפנים'. ועל-ידי זה הוא בבחינת 'מת', כי "מצרע השוב במת" (גדרים סד:).

כו. ח"ב פג [רפואת הצרעת] - על-ידי 'תקון-הברית', נעשה 'בן-חורין'. ואז פושט גופו המצרע' שהוא מ'משכא דחויא'. ולובש 'בגדי-שבת', הינו 'גוף קדוש' מ'גן-עדן' הנקרא 'בשר', בבחינת (בראשית ב, כג): "בשר מבשרי".

ועל-ישים הגוף-הקדוש נקרא: 'שבת', בבחינת (שמות ד, ז): "והנה שבה כבשרו" - שגורפא מ'צרעתו'.

כז. ספר-המדות, עניני 'נגעים' - [א] הפועס על עני מכבד, נעשה 'מצורע' (פעס כט).

[ב] על-ידי 'לשון-הרע' - 'נגעים' באים עליו, ומגדיל עונות עד לשמים, וראוי לסקלו באבן (לשון-הרע יט).

[ג] מי שלהוט אחר 'עבודת אדמה', בא לידי 'צרעת' (מזון ח"ב ב; שכרות ח"ב א).

[ד] המחזיק ב'מחלקת', עובר בלאו, וראוי להצטרע (מריבה צג).

[ה] על-ידי 'תאות-נאוף' בא 'עצירות';

וְעַל־יְדֵי 'עֲצִירוֹת' בָּא 'צָרַעַת' (נאוף ח"ב ד). [ו] לְצָרַעַת, מְזִיק 'דְּבָרִים מְלוּחִים, וּרְפוּאָתוֹ: "מִיַּם חַיִּים" (ויקרא יד, ה). וְסִמְּוֹן לְדַבֵּר (איוב לו, כז): "יִגְרַע נְטֹפֵי מַיִם" - הֵינּוּ: 'צָרַעַת' הַבָּא מֵהַתְּנַבְרוֹת הַדָּם עַל הַמַּיִם, שָׁבוּ "יִזְקוּ מִטֵּר לְאָדוּ" (איוב שם - יזקו' לְשׁוֹן הַזֵּק) (רְפוּאָה ח"ב ג).

"וְאִישׁ כִּי יִמְרֹט רֵאשׁוֹ, קִרַּח הוּא טָהוֹר הוּא. וְאִם מִפְּאֵת פָּנָיו יִמְרֹט רֵאשׁוֹ, גִּבַּח הוּא טָהוֹר הוּא"
(ויקרא יג, מ"א)

כח. תי"מוהר"ן צ - "בפורים נודע לי נפלאות". עבודה שלי בפורים היה, לתקן פגם קרח. ונתגלה לי: שאותיות 'פורים' הם ראשיתבות: **"וְאִם מִפְּאֵת פָּנָיו יִמְרֹט רֵאשׁוֹ קִרַּח הוּא"** (ויקרא יג, מ"א), בְּחִינַת 'קִרַּח'.

אחר כך אמר: שלא היה יכול לישן כל אותה הלילה שספר זאת, מחמת שהיה מצטער על שגלה זאת. ואמר: שנתחמתו היתה, כי עדין לא גלה כלל. גם באמת אין כתוב כך בתורה, רק כך בתיב (בפסוק מא): **"וְאִם מִפְּאֵת פָּנָיו יִמְרֹט רֵאשׁוֹ גִּבַּח הוּא"**, רק מקדם כתוב (בפסוק מ): **"וְאִישׁ כִּי יִמְרֹט רֵאשׁוֹ קִרַּח הוּא"**. והדברים סתומים ונעלמים מאד (עין בלקוטייהלכות ערלה' ה, יט).

"בְּדָד יֵשֵׁב" (ויקרא יג, מו)

כט. ח"א יד, ט - ה'מצרע', זה "נרנן מפריד אלוף" (משלי טז, כח), ומפריד בין איש ואשתו, ועל-ידי-זה: **"בְּדָד יֵשֵׁב"** (ויקרא יג, מו - ערכין טז. נגעים באין על לשון-הרע).

ל. תי"מוהר"ן קטו - כשיצא מזלטיפאליע' בעת שפבר באו להביאו לברסלב, אמר רבנו ז"ל: **"עַד עַכְשָׁיו הָיָה 'בְּדָד יֵשֵׁב' מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשְׁבֵי"** (ויקרא יג, מו), עכשו מתחיל וכו'. ואיני יודע הלשון שאמר יותר, אך הענין הוא: **"שעכשו מתחיל השם-יתברך להיטיב"** וכו'.

לא. ספורי-מעשיות, מעשה ה, 'מבן-מלך שהיה מאבנים טובות' [נתרפא ה'צרעת', ונעשה פלו מאבנים טובות] - פעם אחת היה ה'בן-מלך' מחתף עצים, ונקף באצבעו, ורצתה ה'בת מלכה' לכרף אצבעו, וראתה שם 'אבן-טוב', ונתקנאה בו מאד

וכו', ושאלה להמכשף: "אם יוכל לעשות כשוף לאדם שיהיה מצרע". אמר: הן. וכו'.

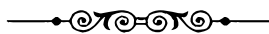
והשליכה ה'כשוף' אל ה'מים', ונעשה ה'בן-מלך' 'מצרע' מאד, והיה לו על חטמו 'צרעת', ועל פניו ועל שאר גופו וכו'.

ובקשו הצדיק וכו'. והודיע להמלך: "שהוא 'כשוף' וכו', ואין תקנה לה'בן-מלך', כ"אם שישליכו המכשף שעשה הכשוף למים" וכו'.

ונתראה ה'בת-מלכה', ורצתה אל המים להוציא הכשוף מן המים וכו', ונפלה אל המים, ונעשה רעש גדול וכו'.

ובא הצדיק ואמר: "שה'בן-מלך' יתרפא". ונתרפא, ונתיבש ה'צרעת', ונפל ונקלף כל העור ממנו, ונעשה מ'אבנים טובות' פלו, והיה לו כל הסגלות של כל ה'אבנים טובות'.

עניני 'לשון-הרע' נמצאים בפרשת 'טהרה'

פרשת טהרה

"שתי צפרים חיות טהרות" (ויקרא יד, ד)
- **ועניני 'לשון-הרע'** -
"הנגעים באים על לשון-הרע" (ערכין טז).

א. ח"א ג - מי ששומע 'נגינה' מ'מנגן רשע', קשה לו ל'עבודת-הבורא'. וכששומע מ'מנגן כשר והגון', טוב לו.

כי 'קול הנגינה' נמשכת מן ה'צפרים' - כדאיתא במדרש (ויקרא רבה טז, ז): **"מפני מה מצרע טהרתו תלויה בשתי צפרים חיות טהרות, יבוא קלניא ויכפר על קלניא"** - כי נלקח מחמת קולו, שדבר לשון-הרע'.

נמצא: מי שהוא 'כשר' - נמשכת ה'נגינה' שלו מן ה"שתי צפרים חיות טהרות" (ויקרא יד, ד). וכתוב בזהר (מצורע נג): **"שה'שתי צפרים' יונקים, מאתר דנביאים ינקין"**. וכשה'מנגן' הוא 'רשע', אזי הוא לוקח הנגינה שלו מ'צפרים אחרות שפקלפה'. וכתוב בזהר (שם): **"כי הצפרים שפקלפה יונקין מדי"**

המלכות, וכד אתפלג ליליא פדין פרוזא פרוז: 'פצפריים האחוזות בפח, פהם יוקשים בני אדם' (קהלת ט, יב).

והתקון הוא: שילמד בפליכה תורה שבעל-פה.

ואיתא בכתבי האריז"ל (עץ חיים מח, ב): "פי צפריים שבקלפה הם מוחין שבמלכות דקלפה, והשתי צפריים היות טהורות הם בנין המלכות דקדשה". לפיכך נשתבח דוד לפני שאול (שמואל א טז, יח): "ויודע נגן" - פי העגינה היא בנין המלכות, לכך ראוי הוא למלכות וכו'.

ב. ח"א ד, ח - על ידי לשון הרע, בא עניות, פמו שפתוב (שמות ד, יט): "פי מתו כל האנשים" - זהו עניות. ועל ידי צדקה ל'תלמידי חכמים' - מתקנים זאת, וזוכין לעשירות.

ג. ח"א יא, ז [השתי צפריים] - "צפרתא דהוי קאי עד קרסלה במיא" (בבא בתרא עג). "צפרתא" - זה בחינת ה'דבור', שהוא אמצעי בין האדם ובין השמים, פמובא (ויקרא רבה טז, ז; ערכין טז) על 'מצרע' שצריך להביא "שני צפריים" (ויקרא יד, ד): "יבוא פטטיא ויכפר על פטטיא".

וזהו: "דקאי עד קרסלה במיא" - שה'דבור' צריך להאיר באדם שהוא למטה במדרגה פחותה.

"מיא" - הוא בחינת האדם שנתהוה ממין דוכרין ומיין נוקבין בידוע.

וה'דבור', שהוא בחינת 'צפרתא', קאי עד קרסלה, אצל האדם שהוא במדרגה פחותה, כדי להאיר לו.

ד. ח"א יד, ט [השתי צפריים ו'לשון הרע'] - איתא במדרש (בראשית רבה לא, ט - על בראשית ג, יד): "קנים תעשה לתבה" - מה קנים מטהרין את המצרע, את תבתך מטהרתך".

ה'מצרע', זה "נרגן מפריד אלוף" (משלי טז, כח), ומפריד בין איש ואשתו, ועל ידי זה (ויקרא יג, מז): "בדד ישב" (ערכין טז), ו'קנים' מטהרים אותו. אף 'תבתך' - הינו תבת התפלה - מתקנין ה'מחלקת', ועושה שלום הכללי, שלום בכל העולמות.

ה. ח"א יד, יב - יש בעלי לשון הרע ומחלקת, שהם בחינת (משלי טז, כח): "ונרגן מפריד

אלוף" - פי הולכין ומרגלין ומדברים רכילות ולשון הרע, ועושין מריבה ומחלקת בין אדם לחברו ובין איש לאשתו, וזה בגשמיות ממש.

ועל ידי שזוכין לקרב הרחוקים לעבודת השם, שעל ידי זה מאיר 'כבודו' יתברך, וחוזר ועולה לשמשו הינו ל'ראה' - על ידי זה נתבטלין בעלי לשון הרע ורכילות הנ"ל, ונתרבה השלום בעולם.

ועל ידי זה זוכין לתפלה, ול'שלום הכללי', שלום בכל העולמות. ואזי יתבטל כל ה'משא ומתן' מן העולם.

וכן על ידי מצות 'הדלקת נר חנוכה' בזמנו, נמשך גם כן בחינה זאת.

ו. ח"א יט, ג (לקוטי עצות 'דבור' ג) - על ידי שלמות לשון הקדש, דהינו קדשת הדבור - שמרבה לדבר דבורי תורה, ותפלה, ותחנונות ובקשות ושיחות בינו לבין קונו, ונזהר מ'דבורים פגומים' שהם לשון הרע ו'שקרים' וכו' - על ידי זה זוכין לתקון הברית. וכן להפך: על ידי תקון הברית, זוכין ל'שלמות לשון הקדש'.

ז. ח"א נד, ה - צריך לשמר מ'פח המדמה' - וה'פח המדמה' בא על ידי 'לשון הרע' - פי 'פח' המדמה הוא 'פח הבהמיות', פי גם 'בהמה' יש לה זה ה'פח המדמה'. וה'מוציא דבה' נופל ל'בהמיות', ועל כן נתגבר עליו 'פח המדמה', שהוא 'פח הבהמיות'.

פי 'מוציא דבה הוא כסיל' (משלי י, יח), וכשה'דעת' נסתלק ממנו, נופל מ'אהבת השם יתברך' ל'אהבת הבהמיות', 'פח המדמה', בבחינת (הושע ד, ו): "נדמו עמי מבלי הדעת". "נדמו" - הינו 'פח המדמה'.

[ועל ידי זה נפגם הזכרון, ונופל ל'שכחה', מיתת הלב. ואינו משים על לבו לזכר בכל יום בעלמא דאתי, ששם עקר החיות לנצח. (לקוטי עצות 'דבור' ו)].

[ועל ידי זה אין זוכה להניח 'בן זכר' (לקוטי עצות 'בנים' ח); שאין מתקנים לו 'בנים זכרים'. (לקוטי עצות 'דבור' יא)].

גם צריך לשמר ה'עין' מ'פח המדמה'. ואפלו מי שיש לו 'ראיה' יפה - יוכל לטעות, על ידי שרואה מרחוק, ונדמה לו להפך מן האמת. וכמו כן הוא בעיני השכל - כגון: לפעמים שנדמה לו שחברו נוטה מן האמת, או שעושה כנגדו שלא כהגון וכו', ומחמת זה יש בלבו עליו, ויוכל להתעורר מחלקת על ידי זה, ונדמה לו שחולק עליו לשם-שמים.

ובאמת הפל בא מטעות של 'כח-המדמה' שהטעה אותו, עד שנדמה לו עליו דברי שקרים ובוזיים. על-כן צריכין לזה שמירה יתרה, לשמר עצמו מאד מ'טעות של המדמה'. וזה זוכין על-ידי ששומרין עצמו מאד מ'לשון-הרע' - מלאמר, ומלקבלו. (לקוטי-עצות 'עינים' ז).

[יש 'חדושי-תורה' שבאים על ידי ה'מדמה', והרע' שבהם יותר מה'טוב', ומזיקים ל'פרנסה', וצריכים להתפלל להנצל מהם. והתקון לזה: לשמר עצמו מאד מ'לשון-הרע' - מלאמר, ומלקבלו. (לקוטי-עצות 'תלמוד-תורה' מא)].

ח. ח"א נת, י (לקוטי-עצות 'דבור' יב) - ב'שהדור אינם שומרים פיהם מ'לשון-הרע', ומשאיר דבורים פגומים - על-ידי-זה נכשלים חסידות-ה'בשרי' הדור' - ב'גאות', והוא בחינת 'גלות-השכינה'.

ט. ח"א סג - על-ידי 'דבורים רעים', כגון 'לשון-הרע', 'רכילות', 'שקרים', וכו', ושאר דבורים רעים, ובפרט ב'שמדבר 'לשון-הרע' על צדיקים וכשרים - על-ידי-זה עושים 'כנפים' לה'נחש', שיוכל לעופף ולהזיק להעולם מאד חסידות-שלו.

הינו: שעל-ידי-זה מתגברת ומתפשטת 'חכמת הפילוסופים והאפיקורסים' בעולם, שהם בחינת 'נחשי-הקדמוני' - שמתגברת ומעופפת חכמתם הרעה חסידות-שלו, ומזיקים מאד מאד להעולם. אבל על ידי דבורים קדושים עושים 'כנפים דקדשה' (לקוטי-עצות 'דבור' יד).

י. ח"א קצז - 'לשון-הרע' של העולם - מזיק ופוגם את העניויות, שאי-אפשר להצדיקים להיות ענוים. כי 'פגם לשון-הרע', מפריד בין 'ענוה' ל'חכמה'. ואפלו אם יהיה 'ענו', הוא בלא 'חכמה', שאינה 'ענוה' כלום.

וזה היה מעלת 'משה-רבנו' עליו-השלוש - שאפלו 'לשון-הרע' לא הזיק לענוותנותו. וזה שכתוב (במדבר יב, א): "והגדבר וכו' במשה" וכו', שהיה 'פגם לשון-הרע' בעולם, אף-על-פי-כן: "והאיש משה ענו מאד" (שם, שם ג) - שלא הזיק לו.

[בחי-מזרח'ן' כד: באנו אליו סמוך לשבועות תקס"ה, ואמר לנו: שעתה אינו יודע כלל! רק זאת נודע לי בעתים הללו: "שעל-ידי לשון-הרע' שבעולם, אין הצדיקים יכולין להיות ענוים" וכו'! כמבאר בסימן קצ"ז. - ויתר מזה אינו יודע, ואמר בפרוש: "כמו שאתה אינה יודע, כך ממש אני איני יודע עכשו כלום" וכו' וכו'.

יא. ח"א רז - ה'דבורים' הם בחינת 'גבורות', וצריך להמתיקם על-ידי 'למוד-התורה' ו'דבורים' טובים' שמדברים.

על-כן צריך לשמר ה'דבור' מאד, ולבלי לדבר 'דבורים רעים', ובפרט 'לשון-הרע' חסידות-שלו, מכל-שכן וכל-שכן שצריך לשמר מאד מאד מלדבר חסידות-שלו על 'צדיק', כדי שלא יתגברו ה'דינים' חסידות-שלו. ועל-ידי-זה יכולים לגרם שיפל הצדיק-הדור ממדרגתו, או שיתפלק חסידות-שלו, ואזי על-ידי הסתלקותו, נשמתו ממתקת אלו הגבורות. (לקוטי-עצות 'דבור' כ).

יב. ח"ב נז - מי שהוא 'פרנס' או 'מנהיג', והוא מנהיג בכשרות ובישר, ורואה ומסתכל להטיל המשאוי של מסים וארנוניות על כל אחד פראוי לו בישר, להכביד על-זה ולהקל על-זה פראוי. על-ידי-זה מבטל הארבע מדות רעות: 'עבודה-זרה', ו'גלויה' עריות, ו'שפיכות-דמים', ו'לשון-הרע'.

יג. שיחות-הר"ן צא - סגלה ל'התמדה' בלמודו: להזהר לבלי לדבר על שום איש ישראל.

כשיש חסרון באחד מישראל, נמצא שיש חסרון בתורה ששם שרש נשמות ישראל. ועל-ידי-זה אי אפשר לאהב ה'תורה' בשלמות.

אבל בשיחה מלדבר ולמצא שום 'חסרון' בשום ישראל, נמצא שאין בה'תורה' שום 'חסרון', אזי בודאי יאהב את התורה מאד, ויתמיד בה מגדל האהבה.

וזהו (תהלים יט, ח): "תורת ה' תמימה" - כשהיא 'תמימה' בלי שום חסרון, דהינו כשנוהרין לבלי לדבר ולבלי למצא שום חסרון בשום ישראל, שהוא אות מהתורה, אזי הוא "משיבת נפש" - כי אז דיקא זוכין ל'אהבת-התורה', ומרגישין טעם 'מתיקות-התורה' שמשיבה את הנפש.

יד. ספורי-מעשיות, מעשה יג מ'שבנה בעטלערס' (יום החמישי, בעל החטוטרות) - פעם-אחת היה שיחה וספור, שהיו אנשים מפארים עצמם בבחינה זו של 'מעט מחזיק את המרבה' וכו'.

ואחד אמר: שה'שתיקה' שלו היא בחינת 'מעט מחזיק את המרבה' - כי יש עליו 'מקטרגים' הרבה ובעלי לשון-הרע, שמלשינים עליו הרבה מאד. וכל מה שמלשינים ודוברים ומקטרגים עליו בלשון-הרע הרבה - הוא ב'שתיקתו' מתרץ הפל, על-ידי

מה שהוא שותק לבד - פי הוא עושה רק איזה 'שתיקה', והוא 'תרוץ' על הכל. נמצא: ש'שתיקתו' הוא 'מעט מחזיק את המרבה'.

טו. ספר-המדות, עניני 'לשון-הרע' - [א]
 ה'דרכים' - מביאים את האדם ל'לשון-הרע', 'עבודה-זרה', 'גלוי-עריזות', ו'שפיכת-דמים'. ו'אלו העברות' מפסידין את ה'פרנסה' (דרך ח"ב ו; קמון ח"ב כב). **[ב]** 'הרהורי עבודה-זרה', ו'הרהורי זנות', ו'שפיכת-דמים', ו'לשון-הרע' - הם באים על מי שרגיל ב'גדרים'. אבל נתבטלים על-ידי ה'מנהיג' שבעיר המסדר הגביות והמסים על כל אחד לפי ערכו שיוכל לסבל (הרהורים ח"ב יב; התנשאות ח"ב ו). **[ג]** המספר 'לשון-הרע' - הקדושי ברוך-הוא אומר לשר של גיהנם: "אני עליו מלמעלה ואתה עליו מלמטה". ותקנתו: 'עסק בתורה וישפיל דעתו, גם על-ידי-זרה לא יבא לידי 'לשון-הרע' (לשון-הרע א). **[ד]** על-ידי 'לשון-הרע' - מגדיל עוונותיו כנגד 'שלוש עברות' (לשון-הרע ב). **[ה]** מלתא דמתאמרה באפי מרא או באפי תלתא, לית בה משום לשנא בישא (לשון-הרע ג). **[ו]** האי לשנא בישא, אה-עלי-גב דלקבולי לא מבעי, למיחש מיבעי (לשון-הרע ד). **[ז]** מי שדובר רע על ישראל, לסוף שיחלה על פיו (לשון-הרע ה). **[ח]** פשאין אהבה בין ישראל, נעשים 'הולכי רכיל', ועל-ידי 'הולכי רכיל', נעשים 'לצים' (אהבה א; לשון-הרע ו). **[ט]** בני-אדם שאוהבים זה את זה, מתר לומר זה לזה מאיזה דבר ששמע מאיזה אדם, גם חברו מתר לקבל דבריו, ואין בו משום 'לשנא בישא' (לשון-הרע ז). **[י]** על-ידי 'לשון-הרע' - אין לאדם חשק ללמוד, גם מבזה את הצדיק (לשון-הרע ח). **[יא]** על-ידי 'אמת' - נצול מ'לשון-הרע' (אמת מג; לשון-הרע ט). **[יב]** כששומר את-עצמו מ'לשון-הרע' - על-ידי-זרה לא יחרש רעה על חברו (לשון-הרע י). **[יג]** מי שאין מקבל 'לשון-הרע' על צדיק - על-ידי-זרה יזכה להמנות עם הצדיקים (לשון-הרע יא). **[יד]** גסות - מביא את האדם לדבר בגנות בני-אדם (לשון-הרע יב). **[טו]** לשון-הרע אין אומר - עד שכופר בעקר וחוטא בשמים ובארץ (לשון-הרע יג). **[טז]** מתר לומר 'לשון-הרע', על 'בעל המחלקת' (לשון-הרע יד).

[יז] 'מוציא שם רע' על חברו, אין לו מחילה עולמית (לשון-הרע טו). **[יח]** על-ידי 'לשון-הרע' - אין מקבל פני השכינה (לשון-הרע טז). **[יט]** המספר ב'לשון-הרע', והמקבלו - ראוי להשליכו לפלבים (לשון-הרע יז). **[כ]** תקון ל'לשון-הרע': 'אמירת הקטרת' (לשון-הרע יח). **[כא]** על-ידי 'לשון-הרע' - נגעים באים עליו, ומגדיל עוונות עד לשמים, וראוי לסקלו באבן (לשון-הרע יט). **[כב]** על-ידי 'לשון-הרע' - נתפס ב'תפיסה' (לשון-הרע ח"ב א; פדיון-שבויים ח"ב ז). **[כג]** על-ידי 'לשון-הרע' - נופלים במלחמה (מריבה עט). **[כד]** מי שאין אומר 'לשון-הרע', הוא מנצח (מריבה פ). **[כה]** אין הגשמים נעצרים, אלא על מספרי 'לשון-הרע' וכו' (קמון כו). **[כו]** מי שכלב נשד אותו, בידוע שקבל 'לשון-הרע', או שספר 'לשון-הרע' (ענש כו). **[כז]** מתר להתפלל על 'בעל לשון-הרע': שימות, ושישתכח תורתו, וישל איהו לו חלק לעולם-הבא, וישל איהו לו בנים חכמים (תפלה כו).

"מים חיים" (ויקרא יד, ה)

טז. ספר-המדות, רפואה ח"ב ג - לצרעת,
 מזיק דברים מלוחים, ורפואתו: "מים חיים" (ויקרא יד, ה). וסימן לדבר (איוב לו, כז): "יגרע נטפי מים" - הינו 'צרעת' הבא מהתגברות הדם על המים, שבו "יזקו מטר לאדו" (איוב שם - 'זקו' לשון 'הזק').

"החתים בשרו מזובו" (ויקרא טו, ג)

יז. ח"ב ה, ו-ז-ח-יא-יד-טו-בסוף - על-ידי
 ה'גאווה' של 'מנהיגי-הדור' - מגבירים 'תאות-נאוף' בעולם, ו'על-ידי-זרה' בא 'השחתת-זרע' חסד-ושלום (לקוטי-עצות 'ברית' נז), ב'חנינת (ויקרא טו, ג): "החתים בשרו מזובו", ב'חנינת 'חותם דסטרא-אחרא' [על האדם שלא יוכל לצאת ממנה (לקוטי-עצות שם)].

ועל-ידי 'חרב הגאווה-דקדשה', מתגברים על 'תאות-נאוף'.

ולכן נצל מזה: הוא על-ידי ה'מגנים שבדור', 'מגני ארץ' (תהלים מז, י) - שמגנים עלינו ומצילין אותנו - כי מכניעין ה'חותם דסטרא-אחרא' שנעשה על-ידי ה'גאווה', ומעלין 'לחות הגוף' מ'בחינת (ויקרא טו, ג):

"החתים בשרו" - לבחינת 'חותם דקדשה', בחינת 'תפלין', מחין.

כי על ידי שמכניעין תאוות נאוף, ואין יוצאין לחות' ו'שמנונית' הגוף לחוץ - על ידי זה עולין ה'לחות' אל המוח, ונעשה שמנים, שזה עקר ה'מחין'.

ועל ידי זה נעשין דבורים פשרים, להחיות ולהשיב את הנשמות הנפולות וכו'. - וזהו בחינת "שמיני עצרת", שאז הנקבא עוצרת הטפה (פרי עץ חיים. שמיני עצרת), ואינה נשחתת - שנתתקן בחינת: "החתים בשרו".

ויעקר תקון המוח: הוא כפי שבירת תאוה זאת - הינו: כשמתגברין על האדם ה'הרהורים' מאד מאד, והיו יכולין לבוא על ידי זה ל'מקרה לילה" (דברים כג. יא) חסו ושלום, בחינת "החתים בשרו". ומתגברים מאד לשבר ולגרש ה'הרהורים', ולהמשיך מחשבות קדושות - על ידי זה מעלין מ'החתים בשרו' - לבחינת 'תפלין' שהם 'חותם דקדשה' (לקוטי עצות שם).

"ורחץ בשרו במים" (ויקרא טו. יג)
"תניא ורחץ בשרו במים" - במי מקנה" (יומא לא.)
[י"ג פעמים כתוב בפרשת מצורע: "ורחץ במים"]
- עניני 'טבילה במקנה' -

"אמר רבי ינאי: שמעתי שמקלין בה, ושמעתי שמחמירין בה. וכל המחמיר בה על בעצמו, מאריכין לו ימיו ושנותיו" (ברכות נב.). [נשי"י: "שמקלין בה" - ב'מרחצאות', או ב'נתינת תשעה מינין'. "שמחמירין בה" - ב'ארבעים סאה"].
"דע: כי מסרת קבלה היא בידינו מחכמי האמת: שי'ארבע מאות' בתות הטמאה שורות על הטמא, וכדי להעביר אותן הכתות של רוח הטמאה, צריך 'ארבעים סאה מים'. (תוסד לאגרהם - מעין ב. נהרנט)
גם בענין 'השגת האדם', אין לך דבר שמועיל כמו הטהרה והטבילה שיהיה האדם טהור בכל עת. ומורי (האריז"ל) זלה"ה, עם היות שהיה לו חולי השבר שהקור מזיק לו, עם פליזה לא היה מונע מלטבל בכל עת. (עץ חיים. הקדמת שער ההקדמות)

סוד ה'מקנה' - הוא סוד הו"ה שהמקנה בו ארבעים סאה, וכן הו"ה בו ארבע אותיות, כל אות בוללת עשור, והינו סוד (ירמיה יז. יג): "מקנה ישראל ה'", והבן בזה מה שכתוב (יומא פ"ח מ"ט): "מה מקנה מטהר הטמאים, אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל" - דהינו: טהרת נשמותיהם הדבקות בשמו. נמצא: הטובל הוא דבק בהו"ה ממש לטהר גופו ונפשו, גופו במים ונפשו ברוחניות השם השורה שם, ובזה לא יזיקהו אפילו יהיה המים קרים, כי מאחר שהוא דבק בהו"ה, אי אפשר שיזיק לו הזק. (ראשית חכמה - שער האהבה, פרק י"א)

ביציאת האדם מה'מקנה' - הרי נתקנו אבריו ונשמטו, והרי הוא 'חדש', ואין לחיצונים חלק בו, וירגיש האדם בעצמו רוח חדשה מניצוץ הנשמה שחזרה אליו. (שם)

קבלה בידינו מהבעל שם טוב וצ"ל: כי ב'צריך למקנה וטובל עצמו פעם אחת, לא יזיק לו בשום אופן. (משמרת השלום מאידינאו', השקפת הבקר סימן ב)

יה. ח"א נו. ז - 'שבועות' - הוא 'חסד עליון' ורחמים גדולים. וזה בחינת ה'מקנה של שבועות', שהיא בחינת 'מקנה של שער החמשים', שהוא

'שער העליון מחמשים שערי בינה' (שער הפנונת) ופרי עץ חיים, חג השבועות), שהוא בחינת 'שכל ודעת עליון', בחינת 'חסד עליון' ורחמים גדולים.

וזה בחינת 'מ"ן' - בחינת 'מקנה של שער הנזון [מ"ן] ראשיתבות - מקנה נזון, שהוא בחינת 'דעת גדול', כי ה'מון' בחינת 'דעת'.

יט. ח"א נו. ז - ה'מקנה' מושיע בכל ה'צרות', כמו שכתוב (ירמיה יד. ח): "מקנה ישראל מושיעו בעת צרה" - כי הוא 'חסד עליון', שמושיע מפל הצרות.

ועל כן ה'מקנה' מטהר מפל ה'טמאות' ומפל ה'חטאים', כמו שכתוב (יחזקאל לו. כה): "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם" וכו'.

כ. לקוטי עצות, עניני 'מקנה' (על פי ח"א נו הנ"ל) - [א] 'טבילות מקנה' מבטל ה'פעם', כי על ידי 'טבילות מקנה' נמשך 'דעת' (פעם ד). [ב] על ידי 'טבילות מקנה', נמשך 'דעת' ומבטל ה'מחלוקות' (מחלקת דומריבה טז). [ג] טבילות מקנה מושיע מפל הצרות חס ושלום, ומטהר מפל הטמאות ומפל החטאים, כי מקנה ממשך דעת וחסד עליון מאד (מקנה א). [ד] על ידי 'טבילות מקנה' - הפרנסה בנקל, ונתבטל המחלוקת והפעם, וזוכה ל'שלום', ול'רחמנות', ול'דעת גדול'. וזוכה ל'רפואה' ול'חיים ואריכות ימים', ולעודר בני אדם להשם יתברך (מקנה ב). [ה] על ידי 'טבילות מקנה' נמשך דעת וזוכין ל'רפואה' (רפואה ד).

כא. ח"ב קנג - 'מקנה' אינה מזקת כלל, וה'דאקטער' שיאמר 'שמזקת' - אינו 'דאקטער' כלל. אדרבה: 'טבילות מקנה' טובה מאד ל'בריאות' הגוף.

כי יש 'נקבים קטנים' הרבה בגופו של אדם, והם 'נקבי הזעה', שדרך שם יוצא הזעה מן האדם, והם צריכין לפתח, כי אם נסתמו, יוכל לפל לחלשה חסו שלום. ועל ידי 'טבילה במים' נפתחין נקבי הזעה, וזה טוב מאד ל'בריאות הגוף'.

רק שלא יהיו ה'מים', קרים ביותר - כי אז מ'א מטרשי לה'נקבים' הנ"ל. אבל בשאין המים קרים מאד, אזי הטבילה בהם טובה מאד.

כב. שיחות הר"ן יט - רבנו ז"ל היה לו מסירות נפש עצום בימי ילדותו כשהיה בן ששה שנים בלבד, ללכת ל'מקנה' בהצנע, בלילה בזמן החורף כשהיה קרירות גדול מאד. [עירוש באריכות].

כג. שיחות הר"ן קמא - בתחלה אמר: "שתקון הראשון הוא ה'מקנה', שצריכין לטבל ב'מקנה' [דאס ערשטע איז מקנה]! - ואחר-כך גלה ה'תקון' לומר 'עשרה קפיטל תהלים'!

ופעם-אחת אמר: שצריכין לזהר מאד לטבל באותו היום דיקא שיהיה האדם בלתי טהור. ואפלו אם לא יוכל בבקר, על-כּל-פּנים יטבל באותו היום, אפלו "לפנות ערב" (דברים כג, יב).

מי שיוכל לילך למקנה, ואחר-כך יאמרם (התקון הכללי) - בודאי מה טוב. אך אפלו אנוס שאי אפשר לו לטבל, כגון 'חולה' או 'בדרך' - אף-על-פי-כן אם יאמרם, אשרי לו! כי הם תקון גדול ונורא מאד. [ובשיחות שאחרי ספורי-מעשיות: שטוב מאד לטבל תכף ומיד! - נמצא להלן].

כד. שיחות הר"ן קסא - אחר התענית משבת לשבת, היה הולך ביום ששי לטבל ב'מקנה קר' מאד, ועמד בתוך המקנה כשתי שעות רצופים.

כה. שיחות הר"ן קפה - צוה לרוב אנשים: שיזהרו לילך למקנה לטבל, בימים שאין אומרים בהם תחנון.

[ב'הקדמה לתקון-הכללי: ואמר (רבנו ז"ל): שבמים שאין אומרים תחנון, כגון בימי דניסן וכיוצא, המוכאים בשלחן-ערוך ארזי-חיים - צריכין להיות רגיל ביותר בטבילת מקנה].

[ב'אבני-הבדול' (שיחות-וספורים מרבנו ז"ל ו:)] פעם-אחת בראש-חודש, כשהתחילו להתפלל 'הודו' כנהוג - הלך רבנו ז"ל אל רבי נפתלי ואמר לו: "נפתלי מקנה?! - ויען ויאמר: "אלך אחר התפלה!" - אמר לו רבנו ז"ל: "ראש-חודש דארץ מען פריער גיין אין וואסער אריין!" [בראש-חודש צריכים קדם להכנס אל תוך המים!] - ותכף חלץ רבי נפתלי את הטלית והתפלל, והלך אל ה'מקנה'.

כו. שיחות הר"ן רצח - ב'ערבי-יום-הכפורים האחרון לפני הסתלקותו הקדוש באומאן - בא לפניו איש אחד מאנשיו שנחלש, וספר לפניו חלשתו. ועמד שם עוד אחד שאמר: "שחולאתו הכבידה בשביל שהלך היום למקנה לטבל!" - ענה רבנו ז"ל: "למה אתם תולים הכבדת החולאת במצוות, טוב וראוי יותר שתתלו בעברות!"

כז. חיי-מוהר"ן ולא - שמעתי מאחד ששמע מרבנו ז"ל: שספר לו מעצם הקדשה שלו בילדותו: שבהיותו ילד קטן, רצה להיות ירא-שמים והיה חפץ לקבל שבת בקדשה גדולה כראוי, והלך למרחץ, וטבל ביריזות סמוך אחר הצות מיד. ויצא מהטבילה, ובא לביתו ולבש בגדי-שבת, ונכנס לבית-המדרש וכו'. במדמה שאמר: שהיה אז בן שש שנים.

[ב'חיי-מוהר"ן' קפד; וב'ימי-מוהר"ן' ח"א ט: דרכו של רבנו ז"ל היה תמיד, לילך למרחץ ביום ששי, תכף סמוך אחר הצות].

כח. חיי-מוהר"ן תעה - ב'דרך' צריכין לזהר בטבילת מקנה - פי 'מקנה' מסגל להנצל מ'רוצחים'.

כט. ספורי-מעשיות, מעשה י מ'בערגער ועני' - תכף נבהל ונזכר מה שעשה דבר כזה וכו'. והלך והטמין עצמו בתוך 'בור' אחד של 'מי גשמים' וכו', ולקח ה'בור' לעדות וכו', והלך עוד והחביא עמו בתוך 'מקנה' וכו', ולקחה ה'מקנה' לעדות וכו'.

וכן החביא עצמו עמו במקומות אחרים כיוצא באלו, דהיינו ב'שבועה מקומות של מים: א) בור. ב) ומקנה. ג) ואגמים. ד) ומעין. ה) ונחלים. ו) ונהרות. ז) וימים. וכו'.

אמרה הקסרית לבתה: תדעי: שזה ה'בן של הבערגער, הוא ה'חתן' שלך וכו'. וספרה לה המעשה הנ"ל וכו', ואיך ה'בערגער' מסר נפשו בשבילי, והיה עמי בז' מקומות הנ"ל וכו', ולקחתי אותן הז' מקומות לעדות וכו'. תדעי שהוא ה'חתן' שלך וכו'.

והלכה ה'בת' ושלחה כתב אל 'בן הבערגער' וכו': "שהיא מחזקת עצמה בו, והוא החתן שלך וכו', וצירה כל המקומות שהחביאה אמה עם אביו, שהם הז' עדות: 'בור ומקנה' וכו'.

וה'רוצח' החביא עצמו עמו ב'בור של מי-גשמים, והיו מנחים שם וכו', והיה מפחיד אותה, וכו', והיה אומר לה: "אני מסרתי נפשי בשבילך כדי לתפסך" וכו', והחביא עצמו עמו עוד ב'מקנה' וכו' - עד שהיה מחביא עצמו עמו, בכל ה'שבועה מקומות' שהחביא ה'בערגער' עם אמה, כנ"ל, שהם ה'שבועה-עדים' הנ"ל וכו'.

ל. שיחות שאחר ספורי-מעשיות - הזהיר לאנשיו: שבשיקרה להם מקרה בלתי טהור חס-

ושלום, ילכו תכפוזמך למקנה לטבל, קדם שמתחיל להעשות מזה איזה דבר חסזשלוס - שיקדים עצמו ויטבל ויטהר עצמו.

לא. הקדמה לתקון הכללי - גם בלא זה (פסקנה מקנה חליה), הזהיר (רבנו ז"ל) מאד: "להיות רגיל בטבילת מקנה!"

לב. ספר המדות, עניני 'מקנה' - [א] על-ידי 'טבילת מקנה' - נתבטל הצרות, וישועה באה (המתקת-דין כב). **[ב] על-ידי ישיבה ב'מקנה' תחת המים, עד שלא יוכל להחזיק בעצמו הרוח והנשימה' - נמתק הדין (המתקת-דין נד).** **[ג] ה'מקנה', ממתיק הדין (המתקת-דין פא).** **[ד] על-ידי 'טבילת מקנה, מזכירין זכות-אבות' (זכות-אבות א).** **[ה] ל'ראה', תלך ל'מקנה' (יראה לא).** **[ו] גם 'ש"י' [שלש מאות ועשר] טבילות, מסגלין ל'ראה' (יראה לז).** **[ז] 'ש"י' [שלש מאות ועשר] טבילות, מבטלין ה'פחד' (פחד יח).**

לג. ימי-מוהרנ"ת ח"ב קטו (בעיר א'לפסנדריא של מצרים, בנסיעתו לארץ-ישראל) - בבקר השכם עמדתי, והלך עמי בן הבעל-הבית לבית-הכנסת, ושאלתי: "אם יש שם בית הטבילה?!"

ובקשי גדול, עד שהבינו פונתי, והודיעו לי: "שבבית-הכנסת יש שם 'מקנה', אבל שם אין הולכים האנשים לטבל בכלל, אפלו בערב-שבת ובערב יום-טוב!"

ובקשתי מהנער: "שיוליך אותי למקנה!" - ומלא רצוני, והלך עמי לשם, ועמדה שם אשה אחת ששמנה על 'טבילת-נשים', ולא רצתה בתחלה להניח אותי לכנס, והנער טען עמה בשבילי.

אחר-כך נכנסתי, וטבלתי שם. וזה החיה אותי מאד מאד, כי זה יותר משני שבועות שלא זכיתי לטבל במקנה, והיו לי יסורים מזה, על-כן היה לי נחת-רוח מאד, מה שזכיתי עכשו להטהר במקנה.

לד. עלים-לתרופה, מכתבי-מוהרנ"ת ג - הודיע לי חדשות שהוא חושש בעיניו, ואראה להתפלל עליו. ומזה תראו ותבינו: "כמה צריכין להתרחק מדאקטורים!"

וכבר הכנתי רוצעפט (מרשם) לשלח לו. וכלל הרוצעפט הוא. א) שלא יקח שום רפואה. ב) שלא

יקח שום רפואה. ג) שלא יקח שום רפואה וכו' וכו'. גם שילך דוקא למקנה וכו'. השם-יתברך ירחם עליו וישלח לו רפואה שלמה במהרה מן-השמים.

לה. פונכי-אור, אנשי-מוהר"ן לז; לקוטי-הלכות דפוס ישן (תחלת חלק ארבע-חיים) - מפי מוהרנ"ת ז"ל" "בגדלת זהירות טבילת מקנה בכל יום תמיד - שעל-ידי-זה תקנתנו חזקה שיתתקן כל מה שעובר על האדם".

והמעשה שהיה כך היה: בשבת חנכה שנת תר"ה, שני שבועות קדם הסתלקות מוהרנ"ת ז"ל, יצא קול באשמרת-הבקר: כי נפלה התקרה בהמרחץ, ואי אפשר לילך אל המקנה לטבל לכבוד בקר של שבת.

אך אחר-כך פשהאיר היום, נודע: אשר לא כן הדבר, כי נפלה באיזה זווית רחוק מהמקנה. והלך מורנו מוהרנ"ת ז"ל אל המקנה לטבל, וגם כל אנשי העיר הלכו גם-כן לטבל לכבוד בקר של שבת-קדש.

ואז כשבא מן המקנה והכין עצמו לתפלת שחרית ואמר הברכות וכו', עמדנו לפניו, והתחיל להודות להשם: "על אשר זכה לילך לטבל בהמקנה! - והחיה עצמו בזה מאד, ואמר: "שכבר היה מוכן לטבל עצמו בהנהר הנקרא 'בוג' שהולך שם בברסלב, תחת הקרח!"

כי אז בשנה הזאת, כבר היה ב'שבת-חנכה' קרירות גדולות, וכבר היה הנהר הנ"ל נקפא ונקרש, ומביתו אל הנהר היה רחוק קצת. ואף-על פיי-כן אמר: "שכבר היה מוכן לילך ולטבל בהנהר בזריזות!"

ומעצם תנועותיו הקדושות שעשה אז בהתלהבות גדול, היה נראה ברור: "שכבר היה מוכן ומזמן לכך כמו שאמר, לרוץ אל הנהר הנ"ל, ולפשט את בגדיו בזריזות עצום, ולדלג ולקפץ אל תוך הקרח לטבל!"

ונתן שבח והודיה להשם-יתברך: "על אשר היה באפשרות לילך להמקנה, וזכו גם אנשי העיר לטבל לכבוד בקר של שבת-קדש!"

ודבר עוד כמה דבורים: "מהחיות ומהמשיבת-נפש שיש לו מ'טבילת מקנה' עד למאד. ומי שיהיה חזק ב'טבילת מקנה' בכל יום תמיד - בודאי יתתקן הכל, יהיה איך שיהיה!"

וענה ואמר: הנה תבת "מקנה", יסבל שני פרושים, א) לשון 'תקנה', כמו שפתוב (ירמיה יז ג): "מקנה

ישראל ה" ב) לשון "מקנה מים" (בראשית א, י). ושני הפרושים אחד, אך ורק שיהיו נזקרים ב'טבילת מקנה מים', ועל-ידי-זה יהיה הכל נכון, ויתתקן כל מה שעבר עליו.

עוד אמר: הביטו וראו 'רמז נפלא' על-זה: כי הלא ב'עזרא' בשנודע לו שנכשלו ב'נשים נכריות' רחמנא-לצלן, צעק מרה על-זה, כמו שכתוב (עזרא ט, ו) "בשתי ונכלמתי להרים פני אליך". ואחר-כך (שם י, ב) פתיב: "ויען שכניה בן יחאל וכו', ואנחנו מעלנו וכו', ועתה יש מקנה לישראל" - ופרושו: יש 'תקנה' שיתתקן הדבר.

אמר זאת בלשון 'מקנה' - רמז להנ"ל: "כי אך ורק שיהיו נזקרים ב'טבילת מקנה מים', יש תקנה שיתתקן הכל!"

לו. נונבי-אור, שיחות-וספורים ב -

מוהרנ"ת ז"ל יצא פעם אחת מטבילתו במים, ונהנה אז מאד מהמים. ואמר אז לאבי (רבי נחמן מטולטשין ז"ל): שמתמת שהמים נמשכים ממקום עליון לאין ערוך ברוחניות, כמובא מזה בכתבי האריז"ל - על-כך גם בגשמיות יגיע מהם טובה וענג להאדם.

לז. נונבי-אור, חכמה ובינה יז - 'מקנ"ה' עם הפולל (152) - במספר שמו (נחמ"ז) עם האותיות.

לח. שיח-שופי-קדש ח"ב קלח - פעם נסע רבנו ז"ל בדרך עם רבי יצחק לייב מטעפליק, שהיה בעל-מופת גדול מאד. באמצע הנסיעה אמר רבנו ז"ל: "שהיה מאד רוצה לטבל במקנה!"

בששמע זאת רבי יצחק לייב, אמר לרבנו: "אם רבנו ירשה לי, אעשה לו מקנה!" - ונתן לו רשות! - הלך וסמן עגול במקלו על הארץ, ונעשה 'מקנה'. ירד רבנו ז"ל וטבל בו. כשרצה גם הוא לרדת ולטבל, אמר לו רבנו: "אתה לא! [דו נישט]!"

לט. שיח-שופי-קדש ח"ב ר - לחתנת מרים בת רבנו ז"ל עם בן הרב מוואלטשיסק ז"ל, באו צדיקים ורבנים מפרסמים רבים לעיר עם חסידיהם ומלוויהם. בערב-שבת אמר רבנו ז"ל למוהרנ"ת ז"ל: "שילך למקנה לטבל לכבוד שבת, אולם שיזהר שלא יחלפו לו הבגדים מרב הלחץ והדחק שבמקנה!"

מ. שיח-שופי-קדש ח"ב רל - לפני התקרבותו של רבי אהרן הרב מברסלב ז"ל לרבנו ז"ל, ראה אותו פעם רבנו ז"ל במקנה, וכשיצא רבנו מהמקנה אמר לאנשי-שכומו: "הוא טבל יפה; כשהיה מקרב אלי, הוא יטבל יפה יותר!" [ער האט זיך שיינ געטובלט. ווען ער וועט זיין מקורב צו מיר, וועט ער זיך שענער טובלן!].

אבל מוהרנ"ת הרקור בדעתו: "שפבר לא ילך למקנה לטבל, כי טבל כבר בבקר במקנה, ופחד לילך עוד פעם, שמא יחלפו לו הבגדים!" - ואמר זאת לרבנו: "שפבר טבל במקנה בבקר!" - ענה לו רבנו ז"ל: "אני מתפון שפעת תלך שוב למקנה, והזהר שלא יחלפו לך הבגדים".

מא. שיח-שופי-קדש ח"ג קנה - בידוע היה מוהרנ"ת ז"ל סובל מ'חולי-מעים' בשנותיו האחרונות. פעם כשהיה ב'מקנה חמה', שהה שם איזה משך זמן, אחר-כך הוטב לו מפאביו הקשים, ומשום כך חזר ללכת שם שוב. אולם עתה התגברו עליו פאביו יותר.

נענה ואמר: "בפעם ראשונה כשלא התפונתי לתועלת רפואתי, אכן הועילה לי הרחצה. אולם בפעם השניה כשפבר הרחתי שיצמח לי מזה רפואה למחוישי, הזקתי על ידה יותר".

מב. שיח-שופי-קדש ח"ג תקג - דבר פעם רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל עם פמה מאנ"ש: מחסרון הדבר שהולכים ל'ציון רבנו ז"ל' ללא 'טבילת מקנה' קדם!

כששמע זאת רבי ישראל כהן, התאנח ואמר: "באשר אבדתי אבדתי" (אסתר ד, טז) - כי היה אדם חלוש ולא יכול היה להקפיד ב'טבילת מקנה הקר', בימות החורף (והוא על-פי המבאר ב'לקוטי-הלכות, הלכות 'בכור-בהמה-טהורה' ד, טז - עירשם). אמר לו: "אם הנך הולך עם ההלכה הזאת (הינו ה'הלכה' שב'לקוטי-הלכות' ח"ב"ל), מתר לך ללכת אף כך לציון".

מג. שיח-שופי-קדש ח"ד שט - פעם היה בטבריה 'עצירת-גשמים' קשה, עד שלא היה מים להחליף את מי המקנה, וקבעו רבני העיר: שיסגרו את המקנה ל'טבילת-אנשים', וישתמשו בו אך ורק ל'טבילת-נשים'.

והנה שם בטבריה היה דר אחד מאנ"ש זהיר מאד בטבילה, שהיה הולך למקנה פעמים בכל יום, פעם בחצות-לילה ופעם בחצות-היום. וכשבא אז בחצות-היום לטבל במקנה בהרגלו, קנטר אותו הפלן ואמר לו: "הלילה כבר לא יהיה לך מקנה, כי כך קבעו רבני העיר!"

נשבר לבו מאד, ונעמד להתפלל, ובכה בכי רב, לרב הצער שהיה לו משמועה רעה זו. - עזר השם יתברך, ועוד באותו יום ירדו גשמים רבים, ובטלו רבני העיר את גזרתם.

מד. שיח-שופי-קדש ח"ד תנח; תלד -

רבי מיכל ב"ר יצחק ב"ר מוהרנ"ת ז"ל, זהיר היה לילך למקנה מדי יום ביומו, ואף בסוף ימיו שארכה לו השהיה במקנה זמן רב משך בשתי שעות, כי לא רצה לקבל סיוע מאף אחד.

ביום ששי היה הולך פעמים למקנה, לפני התפלה ולכבוד שבת, ורצו בניו למנע אותו מזה, כי אמרו לו שזה מאד קשה עבורו, פנה אליהם ואמר בבדיחותא: "כובעי אינו מנח לי טוב על הראש ללא טבילתי במקנה!" [דאם 'קאפל' שטייט מיר נישט גוט אויפן קאפ אן מקנה!]

ואמר פעם בדרך רמז: שסופי-תבות (תהלים לה, כ): "רבות רעות צדיק ומבל'ם יצילנו ה'", הוא מ'ק'ו'ה - כל-כך מועלת זכות ה'טבילה במקנה!"

מה. שיח-שופי-קדש ח"ה תט - בעת

שהותו של רבי לוי יצחק בענדער ז"ל בקיבליטש, היה זה ביום ט"ו בשבט באמצע החרף הקשה בעת 'חצות-לילה'. רצה ללכת לטבל במקנה, אולם המקנה היתה קרה ביותר, כי נשבר אז תקרת המקנה, ושלג רב היה בפנים והיה צריך לעמל הרבה לפנות את השלג הרב.

ולרב העבודה הקשה שראה שיש לו בגין כך, הסתפק כבר לגמרי אם ילך לטבל אם לאו, והלך משם, ונכנס בדרך לבית אבי חמותו רבי יעקב ישעיה ז"ל שלא היה מאנשי-שלומנו, והיה זהיר מאד אף הוא באמירת התקון מדי לילה בעת חצות.

וכך בין דבוריו ספר לו רבי ישעיה: שפעם באיזה שנה ב'חדש אלול', שחה בעיר יהודי אחד, והבחין

בו רבי יעקב ישעיה שזהיר הוא מאד בטבילת מקנה, ומצא חן בעיניו, עד שהזמינו להתאכסן בביתו, וספר לו האורח בין דבריו ספור זה:

הייתי פעם חולה ברגלי מאד מאד, עד שהחלה רגלי לרקב ממש, והיה חשש שכל גופי תרעל מפנה, ונסעתי כל עוד נפשי בי לוינה לאיזה רופא גדול, אמר לי הרופא: "אין שום בררה אלא תכף ומיד לכרת את הרגל!"

שאלתי את הרופא: "אולי אפשר להתממה עם נתוח זה עד למחרת?! - ענה לי הרופא: "למחרת כבר לא יהיה לך לנתיח!"

אף-על-פי-כן התעקשתי, ואמרתי לעצמי: "הנה בעת כשהולכים כבר לכרות לך את הרגל, ותשאר כל ימי חייך ללא רגל, לפחות לך וטבל במקנה עם הרגל לפני פרידתה! - ובכן התגברתי בכל כחי, והלכתי למקנה, וטבלתי בו מתוך יסורים קשים ונוראים!"

תיכף ביצאתי מהמקנה, הרגשתי הקלה ושנוי ברגל, ההרגשה היתה חזקה כל-כך, עד שאמרתי לעצמי: "אני לא הולך יותר לרופא!"

למחרת הלכתי שוב ביסורים קשים ונוראים לטבל במקנה, ואחר הטבילה שוב הרגשתי שנוי ממש. וכך הלכתי כמה ימים למקנה, ובכל יום הרגשתי טוב יותר, עד שנרפאתי לגמרי. ומשום כך זהיר אני כל-כך במקנה!

וכששמע ר' לוי יצחק ז"ל את הספור - מיד רץ לטבל בשמחה ללא כל שהיות!

מו. לקוטי-הלכות, נטילת-ידיים שחרית ב.

א - על-ידי שנכנסין למקנה, וסותמין העינים מ'חיזו דהאי עלמא, ונתעלם ונתפסה שם בתוך מימי המקנה, שהוא בחינת 'מימי הדעת', בחינת 'עלמא דאיתי' - על-ידי-יזה הוא נכלל בתוך בחינת ה'דעת', בבחינת 'השגחה'.

כי סותם עיניו מ'חיזו דהאי עלמא' - שמתגבר הטעות של 'חכמת-הטבע', שמשם באים כל הצרות וכל הטמאות, שעל-ידי-יזה נפגמין העינים, ששרשם וחייתם מבחינת 'עיני ה', שהם בחינת 'השגחה'. וכשנפולין מה'דעת', וסוברין שיש טבע חסו-ושלום,

זו בחינת 'פגם העינים', ומזה באין כל הצרות וכו' כנ"ל.

ועל-כן צריכין לסתם את עיניו לגמרי מ'חיזו דהאי עלמא', ולהיות מתעלים ונכלל בתוך ה'מקנה', שהיא בחינת ה'דעת של עלמא-דאתי', שאז יתגלה השגחתו יתברך בעולם ויתבטל הטבע לגמרי, ועל-ידי-זה ממשיך ה'שגחה מסוף העולם', מבחינת ה'מקנה'. ועל-ידי-זה בא לו ישועה לכל מה שצריך, בחינת (ירמיה יד, ח): "מקנה ישראל ה', מושיעו בעת צרה".

מז. לקוטי-הלכות, ברפת-השחר ה, מא -

זה שנטמא ורוצה להטהר, צריך טבילה במקנה - כדי להמשיך עליו קדשה וטהרה מ'מקנה העליונה', שהוא ה'מקנה של שבועות', שהוא ה'מקנה של שער-החמשים', כמו שכתוב ב'כונות-האר"ז-ל' (פרי-עץ-חיים, שער-השבועות א), ומובא בהתורה "וביום הבפורים, הסתרה" (ח"א נו), עין-שם - פי משם נמשך הטהרה לכל הטובלים במקנה להטהר מטמאתו.

מח. לקוטי-הלכות, ראש-השנה הלכה ו, יד -

ועל-כן כל הטמאים אינם עולים מטמאתם, כי אם על-ידי המים, שצריכין להתעלים ולהסתתר במימי המקנה, ועל-ידי-זה כל טהרתם - פי פליטה מרמז: על הבקשה והחפוש א"יה'.

פי במה שקלקל יתקן - פי כל הטמאות נמשכין מהסטר-א-אחרא שהוא בחינת 'תהומות', בחינת (תהלים סט, א): "טבעתי ביון מצולה ואין מעמד באתי במעמקי מים" וכו' - על-כן תקונו על-ידי ה'מקנה מים', שצריך להתעלים שם, ולבטל את-עצמו להשם-יתברך. ואז נעלם בבחינת "בראשית-מאמר-סתום", ועל-ידי-זה כל טהרתו.

וזו בחינת (איכה ג, נד-נה): "צפו מים על ראשי אמרתי נגזרתי, קראתי שמך ה' מבזר תחתיות".

מט. לקוטי-הלכות, דם א, יא -

טבילה במי מקנה, פי מימי המקנה מטהרין מכל הטמאות שהם בחינת 'טמאת מצרים', טמאת הדמים רעים, שמשם כל הטמאות, דהינו בחינת 'פסופין רעים', שמשם כל הטמאות, על-ידי שהאדם פוסף ומשתוקק חסו-שלום ל'תאוות-רעות'.

וצריך להכניע את תאוות לבו - להרגיל עצמו לכסף ולהשתוקק תמיד 'פסופין-דקדשה' להשם-יתברך ולעבודתו, וזה עקר הטהרה - פי על-ידי-זה נתהפך מ'דם' ל'מים'. וזה בחינת 'טהרת המקנה' שהוא בחינת 'מימי החסד', שנעשה מ'פסופין-דקדשה', שזה מטהר מכל הטמאות.

נ. לקוטי-הלכות, מליחה א, א -

תקון גדול מאד לפגם-הברית. פי המקנה הוא סוד התעלמות בתוך המים, כמובא (פרי-עץ-חיים, שבת א), שזה בחינת 'תקון-הברית', בבחינת "זרעו של יוסף" (ברכות כ, א), שהם בבחינת (שם): "דגים שבים, שהמים מכסה עליהם, ואין עין-הרע של שבעים אמות שולט בהם".

נא. לקוטי-הלכות, הנשר-נלים א, א -

ועל-כן מקנה היא תקון גדול מאד לתשובה, כי משם התחלת התשובה. ועל-כן "תחלת הכנסת ישראל בצל השכינה, היה על-ידי טבילת מקנה" (פרות ט, א), וכן בזמן הזה, התחלת כניסת הגר תחת כנפי השכינה, הוא על-ידי טבילה גם-כן, כי משם ההתחלה של הכניסה לעבודתו יתברך שמו כנ"ל, כי שם חוזרין ונתחדשין, שזהו עקר בחינת תשובה.

נב. לקוטי-הלכות, הנשר-נלים ד, יביח -

וזו בחינת מקנה מים, פי שם "רוח אלקים מרחפת על פני המים" (בראשית א, ב) - דא רוחו של משיח" (זהר וישב קצב), שהוא תכלית שרש כל הרוחות והנפשות והחיות של כל באי עולם, שמשם עקר המשכת החיות-דקדשה מהפח אל הפעל וכו'.

פי עקר 'טבילת המקנה' הוא: כדי לחזר ולהכלל ב'שרש כל הרוחות', שהוא בחינת "רוחו של משיח שפירח על פני המים" - כדי לחזר ולהמשיך משם בחינת ה'רוח-חיים דקדשה'.

וזו שכתוב (יחזקאל לו, כח): "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם" וכו' - הינו: בחינת 'מקנה מים של ישראל', שהוא בחינת 'מים טהורים' המטהרים מכל הטמאות ומכל הגלולים - על-ידי-זה (שם פסוקים כו-כז): "ונתתי לכם לב חדש, ורוח חדשה אתן בקרבכם, והסרתי את לב האבן מבשרכם וכו', ואת רוחי אתן בקרבכם, ועשיתי את אשר בקחי תלכו" וכו'.

פי על־ידי 'מים טהורים', בחינת 'טבילת מקוה של ישראל' - על־ידי־זוה נמשך בחינת 'רוח חדשה', בחינת 'פי שנים' - שממשיכין תוספות חיות דקדושה מהרוח־דלעלא, מבחינה גבה מאד - שעל־ידי־זוה נטהרין מכל העוונות ומכל הטמאות, בי זה עקר תקון התשובה.

נג. לקוטי הלכות, הנשר־נלים ד, נ - על־

ידי טבילת מקוה ממשיכין בחינת פי שנים, שזהו עקר החיים, בחינת מקור מים חיים הנמשכין מהשם־יתברך על־ידי הצדיק האמת, שהוא עקר הצנור, שעל ידו נמשך כל החיות דקדושה וכל הברכות וכל ההשפעות שבעולם, פידוע בכל הספרים הקדושים.

נד. לקוטי הלכות, הנשר־נלים ד, נ - על־

ידי 'טבילת מקוה' נופלים כל השונאים, שהם ה'מונעים' מלהוציא מבח אל הפעל דקדושה - פי על־ידי 'טבילת מקוה', מבטלין עצמן בבחינת בטול ומסירת־נפש, שזהו עקר 'שלמות רצון־דקדושה' וכו'.

פי זה ידוע: שהאדם אינו יכול לחיות בתוך המים, ועל־כך פשהאדם נכנס בלו לתוך המים, הרי הוא מוסר־נפשו ומבטל עצמו לפי שעה. וזה בחינת תקוף החשק והרצון אל הקדושה - פי עקר בונתו בטבילה: כדי שיזכה להמשיך עליו רוח־דקדושה. ועל־ידי תקוף הרצון הזה, הוא נכלל ב'שרש הרוח העליון דקדושה', שהוא בחינת "רוח אלקים המרחף על פני המים" הנ"ל, ועל־ידי־זוה הוא זוכה להוציא משם רוח חדש דקדושה מבח אל הפעל - ואזי ממילא נתבטלים ונופלים כל השונאים והחולקים, שהם המונעים מלהוציא מבח אל הפעל, פי כשזוה קם זה נופל" (רש"י בראשית כה, כג - על־פי פסחים מב).

וזה שכתוב (ירמיה יז, יג): "מקוה ישראל ה'" - על־ידי־זוה (שם): "כל עזביו", שהם המונעים והחולקים - "יבשו, וסורי בארץ יכתבו" (שם) - שהסרים מן האמת ועומדים למנע מן האמת, בארץ יכתבו, וכמו שפרש רש"י שם וכו' - פי על־ידי 'מקוה', מפילים השונאים, שהם המונעים וכנ"ל.

ועל־כך 'מקוה', מושיע מכל הצרות, כמו שכתוב (ירמיה יד, ח): "מקוה ישראל מושיעו בעת צרה" (סימן

נו) - פי עקר כל הצרות, הם ה'מניעות' שמונעים את האדם מעבודת השם־יתברך באמת, שזה עקר הצרה הגדולה מכל הצרות, כמו שמבאר בהתורה (ח"ב ז) "פי מרחמם ונהגם". והתקון לזה: 'מקוה', כנ"ל, וכו'.

ועל־כך 'מקוה' לשון 'תוחלת ותקנה' - פי זה עקר ה'תקנה', שעל־ידי־זוה יש לנו פח לסבל ה'יסורים של המונעים, ולהתגבר ברצון־דקדושה, עד שנגפה לשבר כלם וכו' - שזה זוכין על־ידי 'טבילת מקוה', שנמשך אז על האדם הארה וקדושה מ'רוחו של משיח' - שעל־ידי־זוה זוכה אחר־כך להתפלל ולעסק בתורה ברצון חזק וחשק חדש. וכמו שמוציא שין על־פירב בחוש: שנמשך על האדם רוח־חיים וחשק־דקדושה, על־ידי 'טבילת מקוה הקדושה'.

ועל־ידי גדל הרצון והחשק, מתגברים לסבל הכל, ולבלי לנטות מן האמת חסין־שלום, רק להתחזק ולהתגבר בהתוחלת והתקנה, שהשם־יתברך לא יעזב את החפצים בהאמת, ויושיעם בודאי למען שמו יתברך, ועל־ידי־זוה משברים כל המניעות.

ועל־כך באמת הפליג רבי עקיבא מאד, בשבח מעלת טהרת ישראל על־ידי המקוה הקדושה, כמו שאמרו במשנה סוף יומא (פ"ח מ"ט): "אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים וכו'. ואומר, מקוה ישראל ה'" וכו' - פי מעלת 'טבילת מקוה', עצומה וגדולה מאד - אשריהם ישראל שזוכין לזה.

וזה שכתב אדמו"ר ז"ל, בספר האל"ף ב"ת (ספר המדות, המתקדדין נד): "שטוב לישב במקוה תחת המים, עד שלא יוכל להנשים, ועל־ידי־זוה מבטלין דינים" - פי צריכין לבטל עצמו ברצון חזק במסירת־נפש, כדי שיזכה לקבל על־ידי המקוה, רוח חדש דקדושה. ועל־כך על־ידי־זוה מבטלין 'דינים', שהם ה'מניעות' - פי עקר כל ה'מניעות' הם על־ידי 'דינים'.

ועל־כך מבטלין אותם על־ידי 'טבילת מקוה', בפרט כשזוה כנ"ל - שזהו בחינת רצון חזק במסירת־נפש, שעל־ידי־זוה משברים כל המניעות, וזוכין להוציא מבח אל הפעל.

"וְאִישׁ כִּי תֵצֵא מִמֶּנּוּ שִׁבְתָּ זָרַע" (ויקרא טו, טז)

נה. כל עניני 'טמאת ותקון קרי' - נמצאים בפרשת 'כי תצא' בפסוק (דברים כג, יא): "כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה".

"שבעת ימים תהיה ננדתה" (ויקרא טו, יט)

"בנדתה - כמו (איוב יח, יח): ומתבל ינדהו, שהיא מנדה ממגע כל אדם" (רש"י)

- עניני 'נדה' ו'דם-נדה' -

נו. ח"א נב, א - בפשהרע של הדור גובר על ה'חותם-הפנימי' של ה'רגלין' - ומקלקל אותו חס' ושלום - אזי נתקלקל 'שלום העולם', ונעשה 'גרושין ומחלקת' בעולם, הפך ה'שלום' - בבחינת (איוב יח, יח): "ומתבל ינדהו" - פי "מ'חותם' נעשה 'נד'ת' (ויקרא יב, ב), פי הם במספר השנה" (ע"חיים לה, ג). [נתר האריכות של התורה הזה השיך לענין 'נדה' - נמצא לעיל ב'פרשת תזריע', בפסוק (ויקרא יב, ב): "כימי נדת' דותה תטמא"].

נז. ח"א נג, א-ב - אלו הנופלים ב'תאות-מזון', ואינם מאמינים שהקדוש-ברוך-הוא יכול לפרנס בסבה קלה - נקשרים ב'פנים דסטרא-אחרא', 'אלקים אחרים' (שמות כ, ב), 'חשך', 'מיתה'.

ועליהם נאמר (יחזקאל ז, יט): "וזהבם לנדה" - בחינת 'עבודה-זרה', כמו שאמרו (שבת פב, ב): "מנין לעבודה זרה שמשמא בנדה, שנאמר (ישעיה ל, כב): תזרם כמו דוח".

אבל אלו שמשאם ומתנם באמונה - דבקים ב'אור' הפנים דקדושה, 'אנפיו-נהירין', 'חיים', 'שמחה'.

ודע: שעלידי 'תקון ברית-קדש' - נצול מ'פנים דסטרא-אחרא'. עלידי 'דם ברית' - נתתקן 'דם נדה', 'תאות-מזון'. כמו שכתוב (זכריה ט, יא): "גם בדם בריתך" - על ידי 'ברית' - "שלתתי אסירך מבור" (שם), "בור, דא טחול" (תקוני-זהר פח:), 'מרה' שחורה.

נח. ח"א נט, ג-ד-ה-ו - עלידי שאינו שומר את ה'בגדים', ונמצא עליהם 'פתמים' - עושה חס' ושלום 'פרוד' בין קדשא-ברוך-הוא ושכינתיה. ואז שולטת 'שפחה-בישא', 'מלכות-הרשעה', וגורם 'דם-נדה' חס'ושלום להשכינה. ועלידי-זה

'פרנסתו' בטרח ובכבדות. וצריך לטהר השכינה מנדתה, בחינת (בכורות ו: נדה ט): "דם נעפר ונעשה חלב".

והרשעים בעונותיהם - לפי ה'לא-תעשה' שעוברים, פן גורמין 'דם-נדה' להשכינה, פי כמה מיני דמים יש (נדה יט). על-כן צריך לתקן 'תקון-הכללי', 'תקון-הברית' - ועל-ידי-זה יתתקנו כל ה'לאוין' שעבר.

וכל-זמן שלא תקן 'תקון-הכללי', ויש 'דם-נדה' להשכינה - ה'דבור' אסור, בבחינת (תהלים לט, א): "נאלמתי דומיה" - שפאלו ה'דמים', נעשה בחינת 'דומיה'. פי עקר ה'דבור' תלוי ב'תקון-הברית', 'תקון-הכללי' - ואז ה'דבור' מתר, ויכולין לפתח פה בדבורים המאירים בתורה.

ומי שאינו עושה 'משא-ומתן באמונה' - הוא מעורר חס'ושלום 'דם-נדה' להשכינה, בבחינת (יחזקאל ז, יט): "וזהבם לנדה". וזה (מגלה יד:): "דמים תרתי משמע", הינו 'דם-נדה' על-ידי ה'מזון'. ועקר תקונו של ה'משא-ומתן': "שפונתו שירויה, פדי שיתן צדקה!" - וזה הוא ה'תקון-הכללי' של ה'דמים'.

נט. ח"א נט בסוף (השמטה השיך לאות ח) - אשה שדמיה מרביה, ואין לה וסת, אף-על-פי שה'יון' מזיק לה, שהיא בחינת 'התגברות הדמים' - עם-כל-זה: רפואתה עלידי 'יון' שהסתבל בו צדיק אמתו' - שעל-ידי-זה ממשיך 'לבנונית', להלבין ה'דמים', בחינת 'דם-נדה' - ונתתקן על-ידי-זה.

ס. שיחות-ה'ר"ן רמב - יש כח ממש בה'ראיה' (ש'כח-הראות) של 'עין-הרע' הולך לחברו ומזיקו, ועל-כן 'נדה' בשתסתכל ב'מראה' - ימצא שם 'רשם דם'.

סא. ספר-המדות, עניני 'נדה' - [א] בעקבה של אשה ובאשתו נדה, הוי לה בנים שאינם מהגנים (בנים טז). **[ב]** פשאשתו של אדם שופעת דם "בלא עת נדתה" (ויקרא טו, כה) - בידוע שאיזה 'שנאה' נתעורר עליו (מריבה צב). **[ג]** אשה נדה דפסקה בין תרי - אם 'סוף נדה' היא, עושה 'מריבה' ביניהם (מריבה קח). **[ד]** אשה שהיא 'מרבה בדמים', היא 'דברנית', ואל תתיפה בעיני בני-אדם. גם תרחץ את-עצמה במי מעינות. גם

אל תיגע את־עצמה הרבה. גם בעלה יזהר בְּנִטְיִלַת־יָדַיִם. גם אל תכעס. גם אחר הטבילה תתן צדקה. גם בעלה ילמד מִסִּכַּת נְדָה, ואחר כך יאמר שיר־שְׁלִיּוֹם. גם תרחץ את־עצמה בדברים העולים מתוך המצודה מן הנהר. גם תשתה חלב עז. גם תרחץ בַּנוֹצַת עֵזִים. גם תעשן את־עצמה בַּלְבוֹנָה (נדב א). [ה] אשה ששופעת דם - תכתב אותיות 'לא אחד', ותשא עליה (נדב ב). [ו] אשה שהיא פרוצה - על־ידי זה אין לה 'וסת', ומרבה בדמים (נדב ג). [ז] נדה שראתה דם דרך מקרה - הוא מחמת החטא האישי (נדב ד). [ח] אשה שאין לה 'וסת', תתענה (נדב ח"ב א). [ט] סגלה להחזיר לאשה 'וסתה', על־ידי 'הכנסת־אורחים' (נדב ח"ב ב). [י] מי שעסקו ומשאוי־ומתנו עם האמות בעת הגם, או אפלו שלא בעת הגם, אלא שפרנסתו שמעמיד דברים לעבודה־זרה שלהם - על־ידיִזָּה אשתו שופעת דם תכה סמוך לטבילתה (נדב ח"ב ג; קמון ח"ב טו).

"ואשה פי יזוב זוב דמה ימים רבים, בלא עת נדתה וגו'" (ויקרא טו, כה)

כב. ספר־המדות, מריבה צב - כשאשתו של אדם שופעת דם "בלא עת נדתה" (ויקרא טו, כה) - בידוע שאיזה שנאה נתעורר עליו.

פרקי אבות - פרק שני

"הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עברה" (משנה א)

א. ח"א טו, ב - כל המצוות והעברות, עקרן על־ידי שמוציאין מכח אל הפעל, בחינת 'התפתחות הידים', בחינת 'כח ופעל', כי יש בהם גם־כן שלש בחינות מקום וציור וזמן. כי עקר שלמות המצוה הוא רק פשוטה לעשתה בפעל, ואז הוא בחינת 'בריאת־העולם' ממש, שמקום עולם מלא. וכן להפך בעברה חסיו־שלוֹם.

וזו בחינת (אבות פ"ב מ"א): **"הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עברה"**. "לידי עברה" דיקא - כי עקר ה'עברה' נעשה על־ידי בחינות הידים. ובתחלה, ה'עברה' בכח, שחושב לעשותה חסיו־שלוֹם, ואחר־כך פשמוציאה מכח אל הפעל ועושה אותה - אזי הוא רשע גמור וחשוב כמת.

כי כל העולם לא נברא רק על־ידי בחינה זאת, שיצאה הבריאה מכח אל הפעל על־ידו יתברך, ועל־כן בכל עברה פוגמין בכלליות העולמות, ובכלליות השמות הקדושים רחמנא־לצלן.

ואין תקוה, כי אם בתשובה שמתחרטים על העברה ועוזבים אותה, על־ידיִזָּה נתתקן הנ"ל, וחוזר ומוציא תקון כל העולמות מכח אל הפעל, כי עקר התשובה היא 'חרטה' שמתחרט על העברה, בחינות (נדריים כב): "פתח חרטה", בחינת 'התפתחות הידים' הנ"ל.

"יפה תלמוד־תורה עם דרך־ארץ, שיגיעת שניהם משפחת עון. וכל תורה שאין עמה מלאכה, סופה בטלה וגוררת עון" (משנה ב)

ב. ח"א קיב - "ועל מטתי שתהא נתונה בין צפון לדרום" (ברכות ה). כי "הרוצה להחכים ידרים, להעשיר יצפין" (בבא־בתרא כה); "ובכל־דבר טוב ה'ממצע", בידוע (רמב"ם, דעות פ"א ה"ד), כי **"טוב תורה עם דרך־ארץ"** (אבות פ"ב מ"ב) - הינו 'חכמה' ועשירות. והינו: "בין צפון לדרום" - שתהא ה'תפלה' שהוא בחינת 'מטותו' - 'ממצע' בין שניהם, בין 'חכמה' ועשר'.

ג. תי"מזוהר"ן מז - והתחיל לדבר עם חתנו ואמר לו: "שמעתי שלמדת היום!" - והתחיל להוכיחו באהבה: "שיחזיק בלמודו!" - ואמר לו: **"הלא טוב ויפה פשלו־מדים תחלה, ואחר־כך הולכים לשוק לסחר"** וכו'! - ואחר־כך ענה ואמר: "הלא גם אנכי לומד גם־כן, והלמוד שלי הוא חדוש" וכו'.

ד. ספר־המדות 'ממון' ה - "גדולה מלאכה - שהזהיר עליה הקדוש־ברוך־הוא, שיעשה איזה מלאכה".

"הוּוּ זְהִירִין בְּרִשׁוֹת, שְׂאִין מְקַרְבִּין לוֹ לְאָדָם אֶלָּא לְצַרְךָ עֲצֻמָּן. נְרַאִין כְּאוֹהֲבִין בְּשַׁעַת הַנְּאֻתָן, וְאִין עוֹמְדִין לוֹ לְאָדָם בְּשַׁעַת דְּחָקוֹ" (משנה ג)

ה. ח"א נה, ד - עקר ה'גדלה' וה'פאר', הוא 'התגלות-הגוני'. ו'גונין-עלאין' המלבשים בכסף וזהב, אין מאירין אלא כשבאים לאיש הישראלי, כי שם מקומם, ונכללים זה בזה, ומתנהרין, בבחינת (ישעיה מט, ג): "ישראל אשר בה אתפאר". ואזי הקדוש-ברוך-הוא מתגדל ומתפאר בהם.

אבל כל זמן שהפסך וזהב אצל העכו"ם, נעלמים אורם ואינם מאירין, כי אין שם מקומם. ובשביל זה העכו"ם תאבין לממון ישראל, אף-על-פי שיש להם פסך וזהב הרבה, כי עקר הפאר והחן לא נתגלה אלא אצל ישראל.

ובשביל זה נקראים 'רשים', כמו (אבות פ"ב מ"ג): **"הוּוּ זְהִירִים בְּרִשׁוֹת"** - כי הם 'רשים ועניים', כי אין להם הנאה מממונם כאלו הם עניים, ותאבין לממון של ישראל, כי על ממון ישראל שורה הפאר והחן.

אבל תכף-ומיד כשהעכו"ם מקבל ממון ישראל - נתעלם החן והפאר בתוך הממון. ובשביל זה בכל-פעם תובע ממון אחר מישראל, ושוכח הממון שפבר קבל - כי נתעלם החן כשבא ליד העכו"ם. וזהו (שם): **"שְׂאִין מְקַרְבִּין אֶלָּא בְּשַׁעַת הַנְּיָתוֹ"**.

ועל-ידי 'צדקה' שנותן מממונו - נתתקן כל ממונו, ונתגלית ה'גונין' ומאירין, ונעשה כל ממונו בבחינת (חגי ב, ח): "לי הכסף ולי הזהב".

"בִּטְל רְצוּנָךְ מִפְּנֵי רְצוּנוֹ, כְּדִי שִׁיבְטַל רְצוּן אַחֲרִים מִפְּנֵי רְצוּנָךְ" (משנה ד)

ו. ח"א לד, ד - קדם 'מתן-תורה' היה ה'ממשלה' ביד השם-יתברך, ואחר 'מתן-תורה' נתן ה'ממשלה' ליד כל ישראל, כל אחד לפי בחינתו.

כי 'אותיות התורה' הם התלבשות רצונו של 'השם-יתברך', כי רצונו שהמצוות יהיו כד. למשל: מצות תפלין, היה רצונו שיהיה ב'ארבע-פרשיות' ו'בתים של עור', ולא של 'כסף'. נמצא: ש'רצונו' מלבש בכל התורה.

ועכשו שהתורה מסורה בידינו - גם ה'רצון' של השם-יתברך מסורה בידינו, שאנו מושלין בביכול להיות רצונו כפי רצוננו. וזה בחינת (תהלים קיד, ב): **"ישראל ממשלותיו"**.

וזהו שדרשו רז"ל (ירושלמי ראש-השנה פ"א - על תהלים מ, ו): **"רבות עשית אתה ה' אלקי"** - קדם מתן-תורה; ואחר מתן-תורה - **"נפלאותיה ומחשבותיה אלינו"** - הינו שהכל בידינו.

ז. ח"א קעט - כנגד כל מיני 'מחלקת' בגשמיות וברוחניות, שאינו יכול להתפלל או לעשות מה שצריך בעבודת-השם, שעומדים וחולקים עליו ורוצים לבטל דעתו ורצונו מה שרוצה לעשות - על-זה צריך 'תענית'.

כי בחינת ה'מחלקת' - הוא 'רצון אחר', שעומדים עליו לבטל רצונו. ו'סגלת התענית' איתא בזהר (אחרי סח): **"לאכנעא לבא לאדבקא רעותא דלבא לקדשא-בריה-הוא"** - שעל-ידי ה'תענית', נכנע ונחלש הלב, ונתבטל כל הרצונות האחרים שלו מפני רצון הקדוש-ברוך-הוא.

ועל-כן על-ידי-זה, נתבטל ה'מחלקת', שהוא בחינת: **"רצונות אחרים שלא פרצונו"**, כמו שאמרו חז"ל (אבות פ"ב מ"ד): **"בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך"**, ועל-ידי ה'תענית', כבר נתבטל 'רצונו' מפני 'רצון השם-יתברך' כנ"ל - על-כן נתבטל 'רצון אחרים' מפני 'רצונו', ונתבטל ה'מחלקת', ונעשה 'שלום'.

ח. ח"ב ה, טו - צריכין להתגלגל בכל מיני רפש וטיט, בשביל עבודת-השם ומצוותיו יתברך. ולאו דוקא 'מצוה' ממש, אלא כל דבר שיש בו 'רצון השם-יתברך' נקרא 'מצוה'.

כי יש 'תרי"ג מצוות', ויש להם 'ענפים רבים'. וכל דבר שיש בו 'רצון השם-יתברך', שעושים בו נחת לאביו שבשמים, הוא בחינת 'מצוה'. וצריך לגלגל עצמו בכל מיני רפש וטיט, כדי לעשות איזה רצון ונחת' להשם-יתברך.

ט. ח"ב לו - הכלל: ש'עקר התכלית', הוא רק לעבד ולילך בדרך-השם לשמו יתברך, כדי לזפות להפיר אותו יתברך, ולדעת אותו יתברך, שזהו עקר

התכלית. וזהו רצונו יתברך: "שאנחנו נפיר אותו יתברך". ואין ראוי לאדם שיהיה לו פונה אחרת בעבודתו יתברך - **פי-אם למלאות רצונו יתברך, שאמר ונעשה רצונו.**

"אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו" (משנה ד)

י. ח"א קלו - בשיש מחלקת על אדם, צריך לחקור למצא זכות בחברו במה שחולק עליו, כדי לדונו לכף-זכות.

פי המחלקת לא ימנע משני פנים.

(א) מחמת שחבירו גדול ממנו, וחולק עליו על שלא הגיע למדרגתו. ואזי צריך להשתדל שיגיע הוא גם כן למדרגת חברו, כדי שיהיו שניהם שוים.

(ב) מחמת שהוא גדול מחברו, וחברו מתקנא בו שלא הגיע למדרגתו. ועל-פן צריך לדונו לכף-זכות, ובזה הוא מעלה חברו לכף-זכות, ואז הם במקום אחד, במדרגה אחת, ואזי לא יהיה מחלקת, כי בדבר אחד אין שני מחלקת.

וזהו (אבות פ"ב מ"ד): **"אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו"** - הינו: שתשתדל שתהיה עמו במקום אחד, במדרגה אחת. ואזי בודאי לא יהיה מחלקת.

יא. ח"ב א, יד - בפאדם יושב לדבר בחברו, זה בחינת ראש-השנה, יומא דדינא, שיושב ודן את חברו.

וצריך לזהר מזה מאד, ולהסתכל על-עצמו היטב: אם הוא ראוי לזה לשפט את חברו, כי רק הוא יתברך לבדו ראוי לשפט את האדם, כמו שאמרו חז"ל (אבות פ"ב מ"ד): **"אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו"**.

ומי הוא שיכול לידע ולהגיע למקום חברו - כי אם השם-יתברך "שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו" (בראשית-רבה סח, ט), וכל אחד ואחד יש לו מקום אצלו.

ועל-פן הוא לבדו יכול לדון את האדם - כי הוא בעל הרחמים, והוא יודע מקום כל אחד ואחד, כי כל המקומות הם אצלו יתברך.

ועל-פן הוא יתברך יכול לעשות ראש-השנה שהוא יום-הדין, כי הוא מקים: **"אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו"**.

"לא עם-הארץ חסיד" (משנה ה)

יב. ח"א ט, ג - אי-אפשר להתפלל, רק בשלומד תורה, כי **"לא עם-הארץ חסיד"** (אבות פ"ב מ"ה), וכתיב (משלי כח, ט): **"מסיר אָזְנוֹ מִשְׁמַע תּוֹרָה, גַּם תִּפְלְתוּ תוֹעֵבָה"**.

יג. ח"א לא, ה-נסוף - בְּרִית-עֲלֵאָהּ הוא שְׁמִירַת הַבְּרִית-קִדְשׁ, וְבְרִית-תַּתְאָהּ הוא שְׁמִירַת אֲסוּר־וְהֵתֵר. וצריך להיות לו אלו שני בחינות בְּרִית, הינו: שיהא 'צדיק' ו'למדן', 'למדן' בתורה, ו'חסיד' במעשים-טובים.

כי אם אינו 'למדן' - אמרו חז"ל (אבות פ"ב מ"ה): **"ולא עם הארץ חסיד"**.

ו'למדן' בלבד, בודאי אינו פלוס - כי אפשר להיות 'למדן' ורשע גמור, ו'לא זכה נעשה לו סם-מנות' (יומא עב).

'צדיק' נקרא - על-ידי שְׁמִירַת הַבְּרִית-קִדְשׁ, ו'למדן' - על-ידי אֲסוּר־וְהֵתֵר.

"לא הבישן למד" (משנה ה)

יד. ח"א ל, ח - ה'צדיקים' הם בחינת 'משיח', שאֵלָיו בָּאִין כָּל הַתְּפִלוֹת לְהַעֲלוֹתָן, וְהוּא מוֹרַח וּמְרַגֵּשׁ בְּהַתְּפִלוֹת, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי מַה שֶּׁהוּא, וְיֹדֵעַ אִיזָה תְּפִלָּה בָּאָה מֵהַפְּשָׁרִים וְאִיזוֹ מֵהָאֲחֵרִים. וְעַל-יְדֵי-זֶה יוֹדֵעַ לְהוֹכִיחֵם, כִּי עַל-יְדֵי הָעֲזוֹת וְהַתּוֹרָה שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, יוֹדֵעַ אִם תִּפְלְתוּ הֵיטֵב בְּהוֹנֵן אוֹ לֹא.

כי יש שני מיני 'עזות':

(א) עזות-דקדשה, שאי-אפשר לקבל את התורה כי אם על-ידי-זה, כמו שאמרו חז"ל (אבות פ"ב מ"ה): **"לא הבישן למד"**, וכמו שאמרו (ביצה כה): **"נתנה תורה לישראל, מפני שעזין הן"**.

(ב) עזות דסטרא-אחרא, שמשם באין תורות אחרות, בחינת 'פסילים', כי "כל מי שיש בו עזות, בידוע שלא עמדו רגלי אבותיו על הר סיני" (נדרים כ).

ומכות מפלאות רחמנא ללצלן בעולם. הן על כל אלה וכיוצא בהם - אין מקום לברח מפלגה, פיאם אל התורה וכו'.

"מַרְבֵּה צְדָקָה מַרְבֵּה שְׁלוֹם" (משנה ז)

יז. ח"א נז, ז - לבטל ולהכניע האויבים די ה'צום', או אכילת-שבת, לבד. אבל לירב השלום, צריך גם להרבות בצדקה, כמאמר חז"ל (אבות פ"ב מ"ז): **"מַרְבֵּה צְדָקָה מַרְבֵּה שְׁלוֹם"**.

יח. ח"א קעט - בנגד כל מיני 'מחלקת' בגשמיות וברוחניות, שאינו יכול להתפלל, או לעשות מה שצריך בעבודת-השם - צריך 'תענית'.

וזו שאמרו חז"ל (אבות פ"ב מ"ז): **"מַרְבֵּה צְדָקָה מַרְבֵּה שְׁלוֹם"**. 'צדקה' הוא בחינת 'תענית'. פי עקר ה'תענית' הוא 'צדקה', כמאמר חז"ל (ברכות ו): **"אגרא דתעניתא צדקתא"**.

פי בחינת ה'מחלקת' הוא, שעומדים עליו לבטל רצונו, וסגלת התענית איתא בזהר (אחרי סח): **"לאכנעא לבא, לאדבקא רעותא דלבא לקדשא-ברייה-הוא"** - שנכנע הלב, ונתבטל הרצונות האחרים שלו מפני רצון-השם. ועל-כן על-ידי-זה נתבטל ה'מחלקת' ונעשה 'שלום'.

"איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם, רבי אליעזר אומר: עין טובה. איזוהי דרך רעה שיתרחק ממנה האדם, רבי אליעזר אומר: עין רעה" (משנה ט)

"רבי יהושע אומר: עין הרע וכו', מוציאין את האדם מן העולם" (משנה יא)

- עניני 'עין הרע' -

יט. ח"א נד, ד - כדי לשמר זכרון עלמא-דאתי, צריך לשמר עצמו שלא לפל לבחינת 'רע-עין', בחינת 'מיתת הלב'. פי עקר ה'זכרון' תולה ב'עין', בבחינת (שמות יג ט): **"ולזכרון בין עיניך"**, פי ה'שכחה' בא על-ידי 'רע-עין', 'מיתת הלב', בבחינת (תהלים לא יג): **"נשכחתי כמת מלב"**.

ואבשלום' שהיה עינו רעה במלכות אביו, נאמר בו 'מיתת הלב' (שמואל"ב, יח יד). ועל-כן לא הניח בן זכר, פי פגם בזכרון' על-ידי 'רע-עין'.

וכפי ה'תורה' שמקבל כפי ה'עזות', בן זוכה ל'תפלה' - פי גם התפלה היא על-ידי 'עזות' דקדשה, שצריכין להעז פניו בנגדו יתברך, ולבקש ממנו על כל מה שצריך, ואפלו לעשות 'פלאות' עמו וכו'.

"מַרְבֵּה נְכָסִים מַרְבֵּה דַאגָּה" (משנה ז)

טו. ח"א נג, בסוף - אלו המשקעים בממון, כל מה שיש לו עשירות יותר, יש לו דאגות ועצבות ומרה-שחורה ודאגות ביותר, פי הממון שלו הוא מבחינת עצבות ומרה-שחורה.

וזו שאמרו חז"ל (אבות פ"ב מ"ז): **"מַרְבֵּה נְכָסִים מַרְבֵּה דַאגָּה"** - פי בודאי הוא מרבה דאגה ועצבות על-ידי רבוי הנכסים והעשירות, פי הנכסים שלו הם בעצמן בחינת 'עצבות'.

ועל-כן הממון והעשירות, מקצר ומכלה ימיו וחיו של האדם, פי אין דבר שמפסיד החיות כמו הדאגה והעצבות, בידיע ל'חכמי-הרופאים'.

ועל-כן הוא מפסיד ומכלה חיו - פי הוא מקשר בפנים דסטרא-אחרא, 'אלקים אחרים' (שמות כ, ב), חשך, שהוא בחינת מיתה, הפך "אור פני מלך חיים" (משלי טו, טו).

טז. שיחות-ה'ר"ן שח - כל העשירים והגבירים הגדולים מודים: **"שה'עולם-הזה' מלא יגונות ויסורים!"** - פי דאגותיהם ויסוריהם רבות מאד מאד, בכל-פעם ובכל-יום ובכל-שעה, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (אבות פ"ב מ"ז): **"מַרְבֵּה נְכָסִים מַרְבֵּה דַאגָּה"**.

ואף-על-פי שההמון-עם העניים אינם מבינים זאת, ונדמה להם: **"שאם היה להם עשירות, לא היה להם דאגות!"** - אבל באמת הם טועים הרבה בזה, וכנראה בחוש, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל. והעניים והבעלי-בתים, יש להם גם-כן בודאי דאגות הרבה וכנזפר-לעיל.

על-כן אין מקום לברח מ'יסורי עולם-הזה' המלא מכאובות יסורים מיסורים שונים, הן בענין 'פרנסה' הן בענין צער ויסורים מאשתו ובניו, ולהנשים נדמה שיש להם מבעליהם יסורים, והן בענין יסורים ומכאובים ממש, שנמצאים הרבה סובלי חלאים

ומי שרואה שנופל לרע-עין, אם אינו מרגיש שיוכל לעמד בזה להנצל ממנו, צריך לברח ממנו. אבל מי שיכול לתקן, צריך לתקן.

וצריך לראות מהות הרע-עין, כדי לידע השרש שצריך לתקן, כי יש כמה בחינות רע-עין. וכשנופל לרע-עין של התנשאות, שעינו צרה בהתנשאות של חברו, צריך להכניע בשרש ההתנשאות, בשרש המלכות, בחינת משיח, והוא בחינת טוב-עין, בבחינת (שמואל-א טז, יב): "יפה עיניו וטוב ראי", הנאמר בדוד שהוא משיח.

כ. ח"א נה, ג - הרשעים ממשיכים בחינת רע-עין על שונאיהם, והאדם נצול מזה על-ידי למוד זכות שלמד על הרשע. כי גם הקדוש-ברוך-הוא מלמד זכות על הרשע, בשביל להציל את הצדיק מרע-עין של הרשע.

כא. ח"א נה, בסוף - בופלין הפסוק (תהלים קנ, ו) "כל הנשמה" (כמובא בפנות). "בכל נשימה ונשימה צריך להלל את השם" (בראשית-רבה יד, ט). על-ידי עין-הרע נכפל הנשימה, בנראה בחוש פשיש לאדם עין-הרע, אזי מגהק ופותח פיו לקבל נשימה בפולה. וכשהנשימה בפולה, גם ההלל צריך לכפל כנ"ל. ובפרט שצריך להלל ולהודות להשם שהציל אותו מרע-הרע הזאת, והוא רואה בהפרת רשעים.

[באבג"ה-ה'רצל' (שיחות-ספורים מרבנו ז"ל סז): אחד ספר לפני רבנו ז"ל שנים מסכת נדה, ושאל אותו רבנו ז"ל: "אם בן אפרו לי: מפני מה פשיש לאדם עין-הרע הוא מגהק בפיו? [גענעצן]. ובסמוך אמר תורה נ"ה הנ"ל, ושם מרמז הענין הנ"ל, ושיר לזה גם ענין הגיהוק שבטמאת הנדה].

כב. שיחות-ה'ר"ן רמב - ענין עין-הרע הוא: כי יש פח ממש בהראיה, כי פח הראות הולך לחברו ומזיקו פשעינו רעה, כי הוא פח ממש שהולך ופוגע בהדבר הנראה.

וסגלה לעין-הרע: 'סנפיר של דג' לעשן בו. וסימן: 'סנפיר' בגימטריא י"ע עי"ן. וביזתר מסגל: סנפיר של מן דגים שקורין אותו 'שלעיין' - 'ש-ל-עיין' - "לשון נופל על לשון" (בראשית-רבה לא, ח).

נסח אחר: לתלות ה'סנפיר' הנ"ל, על האדם או תינוק שמרגל שיהיה לו לפעמים עין-הרע, וינצל.

'עין הרע' נמשך מה'ארבע מאות איש שהלכו עם עשו להלחם עם יעקב" (בראשית לב, ז), "להטיל עין-רעה חסיושלום במחנה של יעקב" (מגיד-מישרים, פרשת וישלח), ו'סנפיר' הוא מספר 'ארבע-מאות' שהוא מספר 'רע-עין' במקונו, כנגד הארבע-מאות איש של עשו. ועל-כן 'סנפיר' מציל מזה.

"רבי שמעון אומר: הרואה את הנולד" (משנה ט)

כג. ח"א יח, ו-ח - איזהו חכם הרואה את הנולד, שהוא ה'סוף' וה'תכלית' - שיוכל אדם להשיג ה'תכלית' בכל דבר, שהוא 'עלמא-דאתי'.

"איזוהי דרך רעה שיתרחק ממנה האדם. רבי שמעון אומר: הלזה ואינו משלם. אחד הלזה מן האדם, כלזה מן המקום ברוך-הוא, שנאמר (תהלים לז, כא): 'לזה רשע ולא ישלם, וצדיק חונן ונותן'" (משנה ט) - עניני 'הלוואות וחובות' -

כד. ח"א נה, ה-בסוף - עבודה-זרה היא חובה (רש"י בראשית יד, טו). שמכרעת הכל לכף-חובה, וכל המתדבקין בה הם 'בעלי-חובות' - כמו שאנו רואים בחוש: שזה המשא תלוי בצואר בני-אדם, שאין מסתפקין במזונם. ולווין מזון מאחרים, ונדמה להם שמשתפרין שכר הרבה, ואחר-כך מתים 'בעלי-חובות'.

ואם אינם מתים 'בעלי-חובות', הם בחייהם 'בעלי-חובות', ומטריחים עצמם בטרחות גדולות, ומסכנים עצמם בסכנת דרכים, בשביל שכר מעט, בשביל לשלם חוב אביהם, חוב עבודה-זרה. כי "מצוה לקיים דברי המת" (תענית כא. כתבות ע. גיטין יד) - וזה הדבר להם כמו 'צואה' מאביהם: 'שישלמו חובותיו'.

כה. שיחות-ה'ר"ן קיב - איתא: "אם התורה היתה נכתבת בסדר, היו יודעין כל ענש-ושכר של כל לא-תעשה ועשה".

הנה: יש עברה שענשה של עברה ההיא, שיהא 'בעל-חוב' תמיד! ואפלו יעשה כל טעדיק דאפשר, לא יועיל כלל, ויהיה 'בעל-חוב' תמיד. ולפעמים גורם העברה, שמפיל גם אחרים להיותם 'בעלי-חובות'. ולזה יש עת שנעשו כמה 'בעלי-חובות' בעולם - זהו מחמת העברה הנ"ל שנתגברה בעולם חסיושלום.

ועצה לזה: לשוב בתשובה בכלליות, ולהתחנן לפני השם יתברך: "להצילו מעברה זו! ולהתחרט בכלליות על עברה זו. ועת לשוב עליזה, הוא פשהו ב'מחין דגדלות', אזי טוב להתחרט ולבקש מאת הבורא יתברך על זה, ולשוב בתשובה.

פי 'מחין דקטנות' הוא בחינת 'בעלי-חוב'. פי אמרו רז"ל (קדושין מט:): "עשרה קבין שנה ירדו לעולם, תשעה נטלו עבדים". 'שנה' הוא בחינת 'מחין דקטנות', 'עבדים' בחינת (משלי כב, ז): "עבד לזה לאיש מלוה". ולזה פשהו ב'מחין דגדלות', אזי העת לשוב עליזה, ולבטל הענש של 'בעלי-חוב', בחינת 'מחין דקטנות'.

כו. שיחות הר"ן קנב - שמעתי בשמו שאמר: שאם לא היה ממתין בבטחון לישועת-השם, כבר היה איש נוסע ומטלטל, כמו כל הנוסעים ומטלטלים עצמם בשביל הפרנסה בנהוג עכשו.

והפונה: פי אמר זאת לענין הנהגת הבית בפרנסה ומלבושים ושאר צרכי הבית, שעל-פירב חסר לאדם הרבה. כגון: לזה חסר 'מלבוש פשוט', ויש שחסר להם 'מלבושים חשובים' או 'דירה' וכו'. שצריכין להמתין לישועת-השם, ו"לבלי לדחוק את השעה" (ערובין יג) למלאות החסרון תכף ומיד. רק צריכין להמתין עד ירחם השם.

ואמר על-עצמו ענין הנ"ל: שאם לא היה ממתין, כגון פשהו חסר לו איזה דבר, אם היה דחוק את השעה שיהיה דוקא תכף, היה צריך ללוות לעצמו ולהיות 'בעלי-חוב', עד שהיה מכרח להיות נוסע ומטלטל. כמו שאנו יודעים ענין הנוסעים, שהם מכרחים תמיד לסע על המדינה, מחמת שהם תמיד 'בעלי-חובות'.

וענין זה צריכים לידע מאד - וצריכין ללמד עצמו להרגיל עצמו בזה מאד, כי לכל אדם חסר הרבה, אפלו בעלי-בתים ועשירים גדולים, מפל-שפן 'מקבלים', אפלו החשובים והגדולים. וצריך לזה להסתפק במעוט, ולהנהיג ביתו כפי השעה והזמן.

ואם נדמה לו שצריך 'מלבוש', או לאשתו ובניו - אף-על-פי שמכרח לו, אל ידחוק השעה ללוות ולהקיא ולהיות 'בעלי-חוב', אך ימתין עד שיבוא עתו. וטוב לסבל דחוק אפלו במזונות, וכל-שפן במלבושים ודירות וכו', ולא להיות 'בעלי-חוב'.

ומוטב שיהיה 'בעלי-חוב' לעצמו, או לבני-ביתו ב'מלבושים', מלהיות 'בעלי-חוב' להחננוני או לאחרים. כי בכל עניני פרנסה צריכין להמתין עד שיבוא עתו כנ"ל, כמו שכתוב (תהלים קמה, טו): "עיני כל אליך ישברו, ואתה נותן להם את אכלם בעתו".

כז. ספר-המדות, עניני 'הלואות וחובות' -

- [א] מי שעושה מעשיו במהירות בלי 'שוב-הדעת', נעשה 'בעלי-חוב' (ממון עז).
- [ב] מי שצריך ללות מאחרים, הוא דומה לבהמה (ממון ח"ב יט).
- [ג] על-ידי 'נאוף', נעשה 'בעלי-חוב' (נאוף לו).
- [ד] מי ששומע 'תוכחה', ואינו נתקבל אצלו, ידע שיצטרך ללות אצל אחרים. וסימן לדבר: "בדברים לא יוסר עבד" (משלי כט, יט), "לזה לאיש מלוה" (שם כב, ז) (תוכחה ח"ב ג).
- [ה] מי שרוצה לשוב, יזהר מלהיות 'בעלי-חוב' (תשובה מז).

"שוב יום אחד לפני מיתתך" (משנה י)

כח. שיחות הר"ן רפח - פעם אחת אמר לאיש אחד בזוהר-הלשון: "שוב יום אחד לפני מיתתך" (אבות פ"ב מ"י; שבת קנג), ודחק ומשך תבת "יום אחד".

וכונתו היה: לענין מה שמפיל את האדם מה שקדם לו ומה שלאחריו. דהינו: שלפעמים מתעורר קצת להשם-יתברך, אבל קדם ואחר-כך היה מה שהיה, כפי מה שעובר על כל אחד לפי בחינתו. ומחמת זה נופלים רבים מעבודתם בידוע.

ועליזה אמר רבנו ז"ל להאיש הנ"ל, וגער עליו ואמר: "שוב יום אחד לפני מיתתך" - כלומר: "שאפלו אם לא תזכה כל ימי חייה קדם שתמות, פי אם לשוב להשם-יתברך יום אחד בלבד, גם זה טוב מאד ויקר מכל הון - פי "מה יתרון לאדם מכל עמלו" (קהלת א, ג), ולא ישאר לו מכל יגיעתו כל ימי חייו, פי אם זה היום ששבו להשם.

כט. עלים-לתרופה, מכתב הסתלקות

מוהרנ"ת - מוהרנ"ת ז"ל אמר בשבת לפני הסתלקותו פשנכנס ל'שלש-סעודות' לומר תורה, בהתחלת דבורו: "אף-על-פי שזה חרפה לומר, פי כל 'בעל-דרשן' אומר זה - אף-על-פי-כן צריך לומר - איר זאלט וויסן, אז מ'זועט זיין א 'מת', און א 'גוסס', און מ'זועט מוזן ליגן מיט די פיס צום טיר!"

[תדעו: שיגיעו להיות 'מת' וגוסס, ויהיו מכרחים לשכב כשהרגלים מול הדלת] - ואמר זה במזרא גדול!

עין עוד ב'פּרק שלישי' במשנה א: 'ולאן אתה הולך'

"הוי זהיר בקריאת שמע ובתפלה" (משנה יג)

ל. חיי-מוהר"ן תפז - רבנו ז"ל אמר: "הצדיקים שוגים בזה במה שמאחרים זמן תפלה".

לא. נונבי-אור, אנשי-מוהר"ן ח"ב יז - דברו פעם-אחת לפני מוהר"ן, מענין הפרצה במדינת אשכנז לגלח הזקן והפאות. אמר לו הרב וכו': "איך עוברים בכל יום על חמשה לאוין?! - והשיב לו מוהר"ן ז"ל: "הלא איך עוברים בכל יום זמן קריאת-שמע!?"

"ונשאתה מתפלל, אל תעש תפלתך קבע, אלא רחמים ותחנונים" (משנה יג)

לב. ח"ב ת, ב-ג - "עקר התפלה היא רחמים ותחנונים" (אבות פ"ב מ"ג), ועקר הרחמים תלוי בדעת. וכשהסטרא-אחרא יונקת מהרחמנות, מפגם הדעת, הינו: דעת דסטרא-אחרא שיונק על-ידי נפילת הדעת-דקדושה, בבחינת (בראשית ג א): "והנחש היה ערום" - אז נפגם הרחמנות, ונעשה פעם ואכזריות. ועל-ידי-זה נקטן הדעת.

ואז מתגבר תאוות-נאוף חס ושלום - כי יש שלשה מחין באדם, וכל אחד הוא מחצה פרוסה בפני זאת התאוה. ומאלו השלשה מחין נמשך 'שלשה מיני רחמנות' וכו'.

וזה בחינת 'שלש תפלות' ביום - כי כל תפלה הוא בחינת מוח מיוחד מה'שלשה מחין, בחינת 'שלשה מיני רחמנות' התלוים ב'מוח', כי "עקר התפלה היא רחמים ותחנונים" כנ"ל. ועל-כן בשה'דעת' נפגם, מזה בא חסו'שלום תאוות-נאוף כנ"ל.

ואזי אי-אפשר להתפלל בבחינת רחמים ותחנונים, ואז התפלה בבחינת דין (שמכרח להתפלל מצד הדין ואינה רחמים ותחנונים וחסו'לפטר התפלה מעליו). ואז הסטרא-אחרא יונקת מהתפלה, ובולעת אותה.

ואז צריכים 'בעל-כח' גדול שיוכל להתפלל תפלה בבחינת 'דין', לעשות 'פליכות עם קונו' (סנהדרין מד פב), בחינת 'מטה עז'.

והסטרא-אחרא רוצה לבלע גם התפלה הזאת - אך היא עומדת בבית הבליעה שלה, ומכרחת על-ידי-זה להקיא כל מה שבלעה, כל הקדשות של הדעת והרחמנות והתפלות שבלע, בבחינת (איוב כ, טו): "חיל בלע ויקאנו".

ולא די שהוא מקיא ומוציא כל הקדשה שבלע, אך גם מכרח להקיא ולהוציא עצמות החיות שלו ממש, מקרב ומבטנו, בבחינת (שם): "מבטנו ירשנו אל-ל" - וזהו בחינת גרים שמתגירין, שהיו תחלה מעצמות הסטרא-אחרא ממש, ועכשו חוזרין אל הקדשה.

לג. ח"א קצו - אסור לאדם לעמוד עצמו על שום דבר, הינו להתעקש בתפלתו שהקדוש-ברוך-הוא יעשה לו דוקא את בקשתו, כי זה הוא כמו לוקח דבר בחזקה בגזלה, רק צריך להתפלל ולהתחנן לפני השם-יתברך ברחמים ותחנונים, אם יתן יתן, ואם לאו לאו.

וזה (אבות פ"ב מ"ג): "ונשאתה מתפלל, אל תעשה תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים". "אל תעשה תפלתך קבע" - מלשון 'גזלה', כמו שכתוב (משלי כב, כג): "וקבע את קבעיהם נפש". הינו: שכל מה שהוא מבקש, הן 'פרנסה' או 'בנים' או 'שאר צרכים' - אסור להתעקש בתפלתו: "שדוקא יעשה הקדוש-ברוך-הוא את תפלתו!" - כי זה הוא 'תפלת קבע', שלוקח הדבר בחזקה בגזלה. רק יתפלל 'רחמים ותחנונים'.

"ואל תהי רשע בפני עצמך" (משנה יג)

לד. ח"א נג, א - "ואל תהי רשע בפני עצמך" (אבות פ"ב מ"ג). "בפני" - זהו בחינת 'פנים דסטרא-אחרא' הבא מחמת 'תאוות-מזון' (שגוקשרים בפנים דסטרא-אחרא, אנפין תשוכין, מרה שחורה, אלקים אחרים, חשד וכו'), שאין מאמין בהקדוש-ברוך-הוא, שהוא הון ומפרנס, והוא חושב: "פחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" (דברים ת, יז). וזה: "עצמך" - לשון 'עצם ידי'.

לה. חיי-מוהר"ן תרה - אמר רבנו ז"ל: "אפלו אם אינו איש בשר, אף-על-פי-כן טוב לו מאד מה שמתקרב עצמו להצדיק. ועל-זה הזהיר התנא (אבות פ"ב מ"ג): "ואל תהי רשע בפני עצמך" - שאפלו אם הוא רשע חסו'שלום, לא יהיה רשע בפני

עצמו - רק הוא גם הוא ישתדל להתקרב להצדיק, כדי שיהיה לו איזה אחרית ותקנה על-כפניו.

לו. חיי-מוהר"ן השמטות - על אחד שחלה והיה נעצר, אמר: "אל תהיה רשע בפני עצמך" [פאר זיך] (אבות פ"ב מ"ג).

"הוי שקוד ללמד תורה" (משנה יד)

לו. שיחות-הר"ן יז - הוכיח אחד על 'התמדת הלמוד', ואמר לו: מדוע לא תלמד? מה תפסיד בזה? הלא תקבל עולם הבא על הלמוד!

ואין צריך לומר בשהתורה מראה אהבה לאחד, אז אין רוצה בכלל עולם-הבא, רק את התורה בעצמה. והלא גם השם-יתברך לומד (עבודה-זרה ג - שלש שעות עוסק בתורה).

ובדורות הללו בעוונותינו הרבים נפל למוד התורה מאד. - והגדולים בדורות שלפנינו, לא היו יודעים שום פונות, והיו יכולים לעשות מופתים רק על-ידי 'למוד התורה-הקדושה'.

לח. שיחות-הר"ן עו - ודרכו היה תמיד: שהיה לומד הרבה הרבה כל ימיו עד הסוף, אפלו בעת החולאת הכבד שהיה לו בסוף.

ואף-על-פי שהיה עליו 'טרחא-דצבורא' שהיה עוסק הרבה עמנו ועם כל אנשיו לקרבם לעבודת-השם, ולתן לנו עצות בכל עסקינו וכו' וכו', וגם מחו היה משוטט תמיד בהשגות גבוהות ונוראות תמיד וכו' וכו' - אף-על-פי-כן היה עוסק ב'למוד-התורה' בפשיטות הרבה בכל יום ויום. ולא היה טרוד כלל, רק תמיד היה בישוב-הדעת.

ובענין זה היה חדוש נפלא, ואי-אפשר לספר מזה כלל. ומחמת זה היה לו פנאי על כל דבר. ותמיד היה למודו במהירות גדול מאד וכו' וכו'.

וספר עמנו הרבה בענין זה: שטוב ללמד במהירות ולבלי לדקדק הרבה בלמודו. רק ללמד בפשיטות בזריזות. ולבלי לבבל דעתו הרבה בשעת למודו מענין לענין, רק יראה להבין הדבר בפשיטות במקומו.

ואם לפעמים אינו יכול להבין דבר אחד - אל יעמד הרבה שם ויניח אותו הענין וילמד יותר להלן. ועל-פי הרב ידע אחר-כך ממילא מה שלא היה מבין בתחלה, כשילמד בסדר בזריזות להלן יותר.

ואמר: שאין צריכין בלמוד רק האמירה לבד, לומר הדברים בסדר, וממילא יבין. ולא יבלבל דעתו בתחלת למודו שירצה להבין תכף, ומחמת זה יקשה לו הרבה תכף ולא יבין כלל. רק יבנים מחו בהלמוד ויאמר בסדר בזריזות וממילא יבין. ואם לא יבין תכף - יבין אחר-כך.

ואם ישארו איזה דברים שאף-על-פי-כן לא יוכל לעמד על פונתו - מה בכך? - כי מעלת רבוי הלמוד עולה על הכל, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (שבת סג): "לגמור וחדר לספר, ואף-על-גב דלא ידע מה קאמר, שנאמר (תהלים קיט, ט): 'גָּרְסָה נַפְשִׁי לְתַאבָּה' וכו'.

כי על-ידי רבוי הלמוד שילמד במהירות ויזכה ללמד הרבה - על-ידי-זו יזכה לעבר כמה פעמים אלו הספרים שלומד, לגמורם ולחזור להתחיל ולגמורם פעם אחר פעם. ועל-ידי-זו ממילא יבין בפעם השני והשלישי כל מה שלא היה מבין בתחלה, כל מה שאפשר להבין ולעמד על דבריהם.

ובאמת הוא דרך עצה טובה מאד בענין הלמוד - כי על-ידי-זו יכולים לזכות ללמד הרבה מאד לגמור כמה וכמה ספרים, וגם יזכה להבין הדברים יותר - מאשר היה לומד בדקדוק גדול, כי זה מבלבל מאד מן הלמוד. וכמה בני אדם פסקו מלמודם לגמרי על-ידי רבוי הדקדוקים שלהם. ומאומה לא נשאר בידם.

אבל כשירגיל עצמו ללמד במהירות פנ"ל בלי דקדוקים הרבה - התורה תתקיים בידו, ויזכה ללמד הרבה מאד, גמרא ופוסקים כלם, ותנ"ך ומדרשים וספרי הזהר וקבלה ושאר ספרים כלם. וכבר מבאר (שיחות-הר"ן כח) שיחתו של רבנו ז"ל: "שטוב לאדם שיעבר בחייו בכל הספרים של התורה הקדושה!" וכו'.

לט. שיחות-הר"ן צא - "סגלה ל'התמדה', שיזכה להיות מתמיד בלמודו, הוא להזהר לבלי לדבר על שום איש ישראל'".

מו. פונבי-אור, שיחות-וספורים יב - רבנו ז"ל עזר איש אחד 'בר אורין' על התמדת הלמוד, בזה-הלשון: "שפתיה לא תשבתנה, התורה תרוה אותה, התורה תחזק אותה" [די ליפן זאלן דיר נישט צו שטיין, די תורה נועט דיי קוויקן, די תורה נועט דיי שטארקן]. "התורה מעשרת" [די תורה מאכט רייך].

"וְדַע מַה שֶּׁתֵּשִׁיב לְאַפִּיקוֹרוֹס" (מִשְׁנָה יד)

מ.א. ח"א סג, ב'נסוף - מה שהגביל השם-יתברך לשכל האנושי שיוכל להבין, מצוה גדולה לחדד השכל להבין על בריו, ועל-זה נאמר (אבות פ"ב מ"ד): **"וְדַע מַה שֶּׁתֵּשִׁיב לְאַפִּיקוֹרוֹס"**.

פי יש חלוק בין הקשיות. פי יש קשיא שיכול להבין תרוץ, על זה נאמר: **"וְדַע מַה"** וכו'. ויש קשיא שאינו באפשרי לשכל האנושי להבין תרוץ, אסור לאדם לעיין בהם וכו', רק להעמיד על אמונה.

ואפלו ה'קשיות' שיש עליהם 'תשובה' - לפעמים נסתמו 'שבילי השכל', ונזרקה בו 'אפיקורסות', ואינו יודע מה להשיב על האפיקורסות שבלבו, שיש מחלקת בלבו בין שני יצרים. פי ה'ידיעה' היא מה'יצירה טוב שבלב, ו'הסתרת הידיעה' היא מה'יצירה הרע שבלב'.

והתקון לזה: "למוד הפוסקים הלכות פסוקות" - ואז נתקשר לה'שלוש' שבקדשה, ומתקן ה'מחלקת' שבקדשה, ונתבטל 'מחלקת היצירה הרע' שבלבו, ונפתחין לו 'שערי השכל', שידע להשיב לאפיקורוס. וכל זמן שאינו זוכה, צריך לסמך רק על אמונה.

וזה אותיות 'שלוש' נוטריקון: **"וְדַע מ'ה ש'תשיב ל'אפיקורוס"** - פי על ידי השלוש, יודע להשיב על אפיקורסות שבלבו.

וגם על-ידי השלוש שיש בין אחד לחברו, נתבטלין ה'אפיקורסות'. ועל-ידי ה'מחלקת' באין 'פפירות' - מאחר שאינם באים ומתועדים יחד לדבר אחד עם חברו להפכו לדעתו.

ואפלו יבואו יחד וידברו זה עם זה, לא ישוב מדעתו, מחמת הנצחון של המחלקת. אבל בשיש שלום - בודאי יתבטל העבודה-זרה והאפיקורסות - על-ידי שידברו וישיבו זה עם זה מדעותיו הרעות והפפירות, ובודאי יבואו לאמונה-שלמה וישרה על-ידי השלוש.

מ.ב. ח"א סד, ב - יש שני מיני אפיקורסות: (א) אפיקורסות שבה מחכמות-חיצוניות, ועליו נאמר (אבות פ"ב מ"ד): **"וְדַע מַה שֶּׁתֵּשִׁיב לְאַפִּיקוֹרוֹס"** - פי ה'אפיקורסות' הזאת יש עליה תשובה, פי בא מחכמות-חיצוניות שבאים מבחינות 'שבירת-כלים'.

ומי שנפל לאפיקורסות הזאת, אפשר לו למצא הצלה לצאת משם, פי יוכל למצא שם השם-יתברך אם יבקשהו וידרשהו שם, פי מאחר שבאים משבירת-כלים, יש שם כמה ניצוצות הקדשה ואותיות שנשברו ונפלו לשם, ויש שם חיות אלקות, ועל-כן ה'אפיקורסות' הזאת יש עליה תשובה, ועליו נאמר: **"וְדַע מַה שֶּׁתֵּשִׁיב לְאַפִּיקוֹרוֹס"**.

(ב) ה'אפיקורסות' שבה מ'חלל-הפנוי'. שאי-אפשר לישוב הקשיות הבאים משם, הינו למצא שם השם-יתברך, פי אין שם אלקות כביכול, פי אלו היה מוצא שם השם-יתברך, אס-כן לא היה פנוי, והיה הכל 'אין-סוף'. ועל ה'אפיקורסות' הזאת נאמר (משלי ב, יט): **"כָּל בְּאִיהָ לֹא יִשׁוּבוּן"**.

רק ישראל על-ידי אמונה, עוברים על כל החכמות, ואפלו על ה'אפיקורסות' הזאת - פי מאמינים בהשם-יתברך בלי שום חקירה וחקמה, רק ב'אמונה-שלמה'. ועל-כן נקראים "עבריים" (שמות ג, יח; ועוד) - ש'עוברים' באמונתם על כל החכמות.

ועל-כן בודאי מזה האפיקורסות השנית, בודאי צריך לזהר יותר ויותר לברח ולהמלט משם, לכלי לעיין ולהביט בדבריהם כלל, פי חסו-שלוש בודאי ישקע שם.

מ.ג. תי-מוהר"ן תיח - רבנו ז"ל אמר בזה הלשון: **"א' דע מה שתשיב לאפיקורוס"** (אבות פ"ב מ"ד) - **בין איד!** [אני הוא הדע מה שתשיב לאפיקורוס]. ועוד שמעתי שאמר על ענין הנ"ל: **"אני ואנשי!"**

"לא עליך המלאכה לגמר, ואי אתה בן-חורין להבטל ממנה" (מִשְׁנָה טז)

מ.ד. ח"א נד, ג - תורה, הוא בחינת 'הסתפקות', פי היא בחינת 'עץ החיים' דמזון לכלא ביה, שיש לכל אחד די ספוקו ממנה. וגם בלמוד-התורה בעצמה יש בחינת 'הסתפקות', כמו שאמרו חז"ל (אבות פ"ב מט"ז): **"לא עליך המלאכה לגמר"**, ואפלו ההמון שאינם יכולים ללמד, מקימין 'עסק התורה' בקריאת-שמע, כמו שאמרו חז"ל (מנחות צט:).

[בלקוטי-עצות, תלמוד-תורה מ: לפעמים מבלבל את האדם מה שרוצה ללמד יותר מדי, פי רואה שיש הרבה ללמד, ורוצה ללמד כל התורה על רגל אחת, ומחמת זה מתבלבל מאד. ולפעמים מתבטל על-ידי-זה ואינו לומד כלל, על-כן צריך גם בתורה בחינת 'הסתפקות'].

מה. שיחות הר"ן כז - אף-על-פי שהאדם צריך להיות זריז גדול מאד מאד בעבודת-השם, להזדרז מאד בכל עת ובכל שעה לעשות הרבה בעבודת-השם, פי עקר הוא העשייה, ללמד הרבה ולעשות מצוות הרבה ולהתפלל ולהתחנן הרבה לשפד לבו לפניו יתברך, וכיוצא בזה שאר עניני עבודת-השם.

אף-על-פי-כן - אל תהי נבהל בשאתה רואה ב'ספרים-קדושים' עניני עבודות הרבה. אל תהי נבהל מפני זה לאמר: "מתי אוכל לקיים אחת מהנה מפל הענינים הללו, מפל-שכן כלם!" - פי צריך לבל יהיה מבהל לחטף הכל בבת-אחת, רק לילך בנחת, בהדרגה מעט מעט.

ולא שיהא מבהל ומבלבל שרוצה לקיים ולחטף הכל בבת אחת, ומחמת זה נתבלבל לגמרי, כמו שיש בשרפה חסיון-שלום, שמחמת הבהלה חוטפין מה שאין צריכין. רק צריך לנהוג בהדרגה בנחת מעט מעט.

ואם לפעמים אין האדם יכול לעשות כלל בעבודת-השם, מה לעשות? "אנס רחמנא פטרה" [האנוס, השם פטר אותו] [נדדים כז. בבא-מקא כח: עבודה זרה נד.].

מו. שיחות הר"ן עו - יכולין להיות איש פשר' אפילו אינו יכול ללמד כלל, ואפלו 'צדיק' יכולין להיות אף-על-פי שאינו 'למדן' כלל. רק 'בעל השגה' אין יכולין להיות ביי-אם ב'שהוא 'למדן' בגמרא פרוש רש"י ותוספות. אבל איש פשר' ו'צדיק גמור' יכולין לזכות, אפלו מי שהוא איש פשוט' לגמרי - "ולא עליך המלאכה לגמור, ואי אתה בן חורין להבטל ממנה" (אבות פ"ב מט"ז).

מז. שיחות הר"ן שה - שמעתי ממנו ז"ל במה-פעמים: "אין מה לעשות" [מ'האט גארנישט צו טאן]. וכן מבאר בדברי חז"ל (מנחות צט:): "תנא דבי רבי ישמעאל, דברי תורה לא יהיה עליך חובה, ואי אתה רשאי לפטר עצמך מהן!" - והוא 'עצה נפלאה' למי שמבינה מעט.

מה. חיי-מוהר"ן תל - אין דרכו ליעץ את האדם ולגזר עליו בדוקא: "שיעשה דוקא כמו שהוא מצוה!" - רק הוא מיעצו בדרך עצה טובה: "אם יעשה יעשה, ואם לאו לאו!" - אף-על-פי שרצונו שיעשה כן, אף-על-פי-כן אין דרכו לדחוק על שום

דבר שיהיה דוקא כן, אלא אם יהיה יהיה ואם לאו לאו וכו'. ויש לי כמה טעמים על זה וכו' וכו'.

מט. חיי-מוהר"ן תלא - ואפלו בעבודת-השם צריכין לפעמים זאת, לבלי להכריח עצמו יותר מדי. אף-על-פי שבאמת צריכין להיות זריז גדול מאד לקדש עצמו כראוי, ולזכות לעבודת-השם בשלמות במהירות גדול, ואסור להניח מיום לחברו כלל, פי אין העולם עומד כלל אפלו בהרף-עין.

ועל-כן כל מה שיכולין להתגבר לעשות איזה דבר בעבודת-השם, צריכין לעשותו מיד דיקא, בלי אחור ועכוב כלל, אפלו רגע אחת. פי מי יודע כמה מניעות ועפובים וחרהורים (נפח-אחר: 'נסכסוכים') יהיה לו בשעה האחרת - פי אין להאדם בעולמו ביי-אם אותה השעה ואותה הרגע בלבד.

אף-על-פי-כן - לפעמים כשרואין שמתגברין ומכריחין עצמו לאיזה דבר ואינו עולה בידו, צריכין לפעמים להמתין ולבלי לפל בדעתו מזה, ולבלי לבלבל דעתו כלל במה שאינו זוכה לאותו הדבר. וימתין קצת עד שיבוא עתו וכו' וכו'.

נ. חיי-מוהר"ן תלה - כשהכנים אותי בהתמדת הלמוד, וצוה עלי וקבע לי שעורים גדולים בכל יום וכו', ואז נמשך גמר הלמוד של הארבעה שלחן-ערוך עוד איזה שנים, והיה לי צער מזה. ענה ואמר: הלא זה הדבר הוא רק אצלנו, שאנו רוצים לגמור הכל בזריזות, אבל אצל העולם, יכולים לעבר שלש או ארבע שנים להביל ולריק וכו'.

וכונתו הקדושה היה ענין הנ"ל: שאי-אפשר לדחוק את השעה בשום דבר. אף-על-פי שרצונו מאד לגמור מיד, אף-על-פי-כן אם רואין שאי אפשר, והבלבולים מתגברין ביותר, חלילה להתבלבל מזה. רק יעשה במתינות מה שיוכל, ויצפה ויחכה לישועת-השם עד שיגמר וכו'.

פי החפץ באמת: יבין מזה עצות והתחזקות לעבודת-השם יתברך: להיות זריז מאד בכל דבר הנוגע לעבודת-השם יתברך, ואף-על-פי-כן לא יהיה דוחק את השעה. מפל-שכן שלא יתבלבל לגמרי חסיון-שלום מחמת זה, ויארץ אפו להמתין ולהמתין ולהמתין, "עד ישקיף וירא ה' משמים" (איכה ג. ו). (עיך-שם עוד בפנים אותיות תל-תלה).